Nr. 25 (194), serie nouă, MAI 2023

Atitudini

PRIMĂRIA MUNICIPIULUI, CONSILIUL LOCAL ŞI CASA DE CULTURĂ *I.L. CARAGIALE* PLOIEŞTI

revistă de cultură

General Al. Candiano-Popescu

Născut în anul 1841 în Bucureşti. — Mort la 25 Iunie 1901 la poalele Mânăstirei Dealului din Târgovişte.

Atitudini ploieştene asupra DOMNIEI LUI CAROL I

Inchinarea drapelului M. S. Domnitorului şi Impăratului

sumar

NR. 25 (194) - MAI 2023

atitudini
revistă de cultură

Publicație editată de **Primăria Municipiului Ploiești, Consiliul Local Ploiești** și **Casa de Cultură *Ion Luca Caragiale* a Municipiului Ploiești**

Directorul Casei de Cultură:
Marian Dragomir

Redactor-șef:
Dan Gulea

Colaboratori permanenți:
Constantin Abăluță,
Ion Bogdan Lefter,
Diana Rînciog
Magda Răduță

Sport:
Mihai Ioachimescu

Social media:
Mihai Rada

Corectură:
Alina Dumitrache

Layout&DTP:
Georgiana Kelemen

Colaboratorii pot trimite textele numai în format electronic. Autorii care doresc să fie recenzați în paginile revistei sunt rugați să expedieze cărțile pe adresa redacției.
(Ploiești, Piața Eroilor nr. 1A, etaj VII)

Telefon: 0244.578.148
Site: www.casadecultura.ro
Facebook: facebook.com/atitudiniploiesti
Email: revistaatitudini@gmail.com

Tipar: SC 2M Digital SRL
ISSN: 1584-0832

Responsabilitatea pentru conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor. Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate.

Coperta conține ilustrații din volumul lui Al. Candiano-Popescu despre *Războiul Neatârnării* (1913), cu scena în care steagul redutei Grivița, capturat de regimentul lui Candiano-Popescu, îi este prezentat domnitorului Carol și țarului Alexandru al II-lea.

6-8

9-11

12-13

19-20

24

Argument

Dan GULEA: *După 2.0 ani* - PAG. 1

Bibliografie anul 2 (I)

Bibliografia *ATITUDINI* (mai 2022 - aprilie 2023) - PAG. 2-3

Ecou

Revista *ATITUDINI* în presa culturală - PAG. 4-5

Cercul de la Sibiu – 80

Magda RĂDUȚĂ: *Marile deznădejdi. Romanul epistolar I. Negoițescu-Radu Stanca*
Un instantaneu: NEGO-STEINHARDT - PAG. 6-8

Poezie

Contantin ABĂLUȚĂ: *AER*
Călin VLASIE - 70: *Virtual*
Laurențiu-Ciprian TUDOR: *Poezii* - PAG. 9-11

10 Mai

Dorin STĂNESCU: *Atitudini ploieștene asupra domniei lui Carol I (1866-1914)* - PAG. 12-13

Proză

Bedros HORASANGIAN: *Nu vă supărați, cât aveți ceasul?*
Serenela GHIȚEANU: *Casa-cochilie* - PAG. 14-17

Repere francofone

Diana RÎNCIOG: *Lire. Magazine littéraire* - PAG. 18

Actualitatea culturală

Istoria Prefecturii Prahova/ Gazeta cărților/ Strada inginer Dimitrie Tomozei/ De la Fericitul Augustin la Petrarca - PAG. 19-20

Note de toponimie

Emil IONESCU: *Tabla Buții* - PAG. 21-22

Ace

Ion Bogdan LEFTER: *„Rotație", nu „rotativă"* - PAG. 23

Sport

Seto TAKAYUKI: *„Am deprins tainele fotbalului în Brazilia"* - PAG. 24

SCANEAZĂ CODUL QR

și intră pe site-ul Casei de Cultură *Ion Luca Caragiale* a Municipiului Ploiești

După 2.0 ani

Dan Gulea

Al treilea an al *ATITUDINILOR* în această serie începe într-un peisaj revuistic stabil, destul de clar conturat, cu revistele Uniunii Scriitorilor (*România literară, Viața românească, Apostrof* ș.a.), cu alte publicații, precum *Dilema veche, 22, Observator cultural*, în care gestul Martei Petreu, de a ieși „după 33 de ani" din formula Apostrofului („de bunăvoie și nesilită de nimeni"), dă o altă dinamică stabilității, concepției critice, gest care poate fi citit și ca un anumit refuz al compromisului, ce vine după o artă a dialogului argumentată în cele aproape 400 de numere ale *Apostrofului*, publicate din 1990 până astăzi; este aicio anumită intransigență – iar nu ghetoizare, poate destul de greu identificabilă altminteri, într-o lume în care multe (și mulți) se tranzacționează. Este de înțeles că *Apostroful* nu va mai fi același.

O înțelegere justă, argumentată a prezentului, a lumii culturale și sociale de astăzi, se poate face doar prin cunoașterea trecutului în mod nuanțat, contextual; este direcția în care crede revista *ATITUDINI*, prin articolele de analiză cu temă istorică și printr-o anumită perspectivă asupra literaturii.

Astfel, în anul care se încheie din noua formulă a revistei, am acordat atenție evaluării evenimentelor și aniversărilor, prin contribuții ale unor istorici despre ***10 mai,*** despre încoronarea lui Ferdinand și a Mariei, prin evocarea unor nume de vârf pentru ambitusul ploieștean și național, aflate sau nu la centenar (Take Ionescu, respectiv Vasile Paraschiv), precum și prin prezentarea unor instituții de felul IICCMER, al cărei recent director, prof. univ. Daniel Șandru, s-a adresat publicului revistei noastre. Nu au lipsit pagini din istoria instituțiilor locale, cum ar fi Prefectura sau Consiliul județean. Totul, prin investigațiile istoricilor Dorin Stănescu, în primul rând, și Codruț Constantinescu.

Principala preocupare a reprezentat-o însă identificarea unor texte inedite ale marilor noștri scriitori și punerea lor în circulație; se știe că, în general, cultura noastră este deficitară în partea de inventariere critică a trecutului. Edițiile din marii clasici, uneltele fundamentale de cercetare – și deci de înțelegere a trecutului – se realizează la noi cu dificultate; se mai adaugă uneori și reticența, arghirofilia deținătorilor drepturilor de autor, care își imaginează cine știe ce, blocând astfel cercetarea și întârziind fixarea unei imagini a autorilor respectivi. De-a lungul anului precedent am publicat texte inedite și am adus noi știri despre autorii semnificativi ai ethosului local: Ion Stratan (fondator al *ATITUDINILOR*, să nu uităm!), Nichita Stănescu (două poeme inedite, în condițiile în care există deja o serie de Opere în 6+ volume) și I.L. Caragiale (pentru care ar trebui să cunoaștem chiar și autografele pe care le dădea, în special cele adresate unor ploieșteni. Sau nu?). Alături de aceștia pot fi numiți, de asemenea cu inedite, Geo Bogza (scrisori de familie, variante de poeme, desene), Marin Preda (cu un interviu acordat la Ploiești, tot necuprins în edițiile de Opere) și, datorită directorului Institutului de Istorie a Religiilor al Academiei Române, dr. Eugen Ciurtin, absolvent de LMV, pagini din arhiva bucureșteană a lui Mircea Eliade, regăsită după aproape un veac.

În același timp, am acordat atenție marilor scriitori contemporani; în *ATITUDINI* sunt prezenți cu texte, discuții sau interviuri Mircea Cărtărescu, Nicolae Manolescu, Ion Bogdan Lefter (cu rubrica „Ace", deja pentru al doilea an), Constantin Abăluță (cu rubrica „Întâmplări cu oameni și locuri", tot în continuare, dar și cu alte texte), Ioan-Mihai Cochinescu, Bedros Horasangian, alături de Călin Vlasie, George Arion, Liviu Ioan Stoiciu ș.a.

Revista are o cadență bine susținută pentru actualitatea culturală prin prezența conf. univ. Diana Rînciog (de la Facultatea de Litere și Științe a Universității autohtone), cu notațiile de la „Repere francofone", și prin articolele conf. univ. Magda Răduță, de la Facultatea de Litere a Universității din București – absolventă a Liceului nostru Pedagogic.

Pe lângă acestea, „bucătăria" unei reviste, știri despre viața culturală locală, inclusiv un anumit puls al cetății care se vede și din rubrica de sport, susținută de Mihai Ioachimescu, definesc ținuta actuală a revistei.În tot, o echipă care se bucură de sprijinul atent, intuitiv, al directorului Casei de Cultură „Ion Luca Caragiale", poetul Marian Dragomir.

Sunt câteva argumente din anul ce tocmai a trecut care scot *ATITUDINILE* din provincialismul în care era înainte de 2021, un provincialism fie el și academic, argumente care pot fi verificate prin Bibliografia pe care o publicăm începând din acest număr – în condițiile în care în urbe sunt, cred, mai multe alte publicații care se autodenumesc am impresia „de cultură" – deci concurența pare acerbă la nivel local.

Felul în care este percepută *ATITUDINI* la nivel național se vede însă și din ecourile pe care le-am înregistrat de-a lungul timpului – să denumim această perioadă, pentru moment, 2.0!

BIBLIOGRAFIA *ATITUDINI* (MAI 2022-APRILIE 2023)

Constantin ABĂLUȚĂ, „Întâmplări cu oameni și lucruri”

• „Despărțirea”, mai 2022, p. 14-15;
• cap. din romanul în curs de apariție *Grafferul din Suedia*: „Luptele de păianjeni”, iunie 2022, p. 16-18; „În căutarea Amaliei (I)”, august 2022, p. 17
• „Străzile nu duc nicăieri”, iulie 2022, p. 15;
• „Poetul mut”, septembrie 2022, p. 7-10;
• „Pachețelul”, octombrie 2022, p. 7-8;
• „Ia melodia!”; noiembrie 2022, p. 7-9;
• cap. din romanul inedit *Minerul dispărut*: cap. 1-2, decembrie 2022, p. 9-12; cap. 3, ianuarie 2023, p. 11-12; cap. 4, februarie 2023, p. 12-15;
• „Viața la margine (schiță)”, aprilie 2023, p. 15-16.

Mircea CĂRTĂRESCU în dialog cu Ioan-Mihai COCHINESCU

• „Știu cât de apropiați au fost ploieștenii de idoliilor și ai noștri”, aprilie 2023, p. 2-5

Ion Bogdan LEFTER, „Ace”

• *Un boicot personal și alte gînduri despre „rețelele sociale”*, mai 2022, p. 23;
• *Vremurile conspirativitei,* iunie 2022, p. 23;
• *Insectarul rușinii mediatice*, iulie 2022, p. 23;
• *Cuvinte mincinoase*, august 2022, p. 23;
• *Cucerniciile vinovate*, septembrie 2022, p. 23;
• *Pentru Salman Rushdie*, noiembrie 2022, p. 23;
• *„La pas” și „pas” într-un „joc cu cărți”*, ianuarie 2023, p. 22-23;
• *„Nominalismul” postmodern*, februarie 2023, p. 23;
• *Alte pseudo-concepte la modă,* martie 2023, p. 23;
• *Cam fără inteligență (reală, nu „artificială”...)*, aprilie 2023, p. 23.

proză

George ARION

• *Războiul depozitelor*, ianuarie 2023, p. 2-7

Raul Sebastian BAZ

• *Întoarcerea lui Herakle*, octombrie 2022, p. 9-11

Bedros HORASANGIAN

• *Eroul*, noiembrie 2022, p. 2-6
• *De ce dorm caii în picioare și cămilele culcat?*, decembrie 2022, p. 7-8
• *Caracehovcamus*, ianuarie 2023, p. 8-10
• Din Africa nu vin decât vești bune, februarie 2023, p. 16-19

Ștefan ROMANÓ

• *50 de ani de haz de necaz* (fragment), octombrie 2022, p. 16-17

Călin VLASIE

• „Visul din vis”, fragment din romanul *Fading*, martie 2023, p. 16-18

poezie

Constantin ABĂLUȚĂ

• martie 2023, p. 8: *Erezia a doua* (din volumul *11 erezii*)

Samira DASTRAS

• septembrie 2022, p. 13: *Debut*

Emil Valentin MUȘAT

• octombrie 2022, p. 18-19: *Erezii pentru clavecin și pubelă/ Amiază de toamnă*

Adam PUSLOJIĆ

• februarie 2023, p. 3: *Cântec fără titlu, fără sfârșit* (din vol. *Belgradul în cinci prieteni de Nichita* Stănescu)/ p. 4: *Epistola per Ponto*/ p. 5: *În sus*

Liviu Ioan STOICIU

• august 2022, p. 16-17: *Limba clopotului/ Din capcană/ Ne strâmbăm mințile/ Canton după canton*

Mihók TAMÁS

• decembrie 2022, p. 4-6: *rever de verde [multiplicare], ecorugă [1], mantră*

Ion TEREANU

• aprilie 2023, p. 22: *Două poeme ploiștene*

Cosmin Andrei TUDOR

• ianuarie 2023, p. 13-15: *Cealaltă jumătate a Decameronului*

critică și istorie literară, editare critică

Eugen CIURTIN

• *Manuscrisele inedite ale lui Mircea Eliade din patrimoniul Institutului de Istorie a Religiilor al Academiei Române*, aprilie 2023, p. 8-9

Luminița CORNEANU

• *Vine vacanța, cu trenul din... Franța? Anglia? De pe Tărâmul Uriașilor?,* iunie 2022, p. 13

Dan GULEA

• *Din nou Caragiale*, iunie 2022, p. 1;
• *Palimpsestul motocentaurilor*, iulie 2022, p. 1;
• *Ion Stratan, poet postum*, octombrie 2022, p. 1;

• *Eugen Simion (1933-2022),* noiembrie 2022, p. 1;
• *Dinspre mistery& thriller*, ianuarie 2023, p. 1;
• *Țara lui Urmuz*, martie 2023, p. 1;
• *Cum poți fi scriitor*, aprilie 2023, p. 1.

Bedros HORASANGIAN
• *Hazul de necaz al lui Ștefan Romanó*, octombrie 2022, p. 15

Nicolae MANOLESCU
• *„Sunt optimist doar pe termen lung și foarte lung" (interviu)*, iunie 2022, p. 2-5

Valentin Emil MUȘAT
• *Fals tratat despre copilărie*, iulie 2022, p. 18

Alexandru H. POPA
• *Un amendament: Geo Bogza s-a născut în „urbea Ploești"*, noiembrie 2022, p. 19-20

Magda RĂDUȚĂ
• *Relecturi sadoveniene: între metaficțiune și iluzia realismului (II)*, mai 2022, p. 16-17
• *Obiectivitatea mimată: I.L. Caragiale, pamfletar*, iunie 2022, p. 11-12
• *Relecturi sadoveniene: din Teopomp la Prusa*, iulie 2022, p. 19-20
• *Cronologia unei „ieșiri din iarnă" – generația poetică '60*, martie 2023, p. 10-11
• *M. Cărtărescu, „Nu striga niciodată ajutor". Sonoritatea unui minimalism disforic*, aprilie 2023, p. 6-7

Dorin VASILE
• *Un debut: Nichita era bun la matematică*, martie 2023, p. 12-13

memorialistică

Ionuț BĂNUȚĂ
• *Amintiri de pe vremea când sefeul era în Anul covorului de mătase, cyberpunkșii fentau limitele, iar motocentaurii dormeau singuri pe Acoperișul Lumii*, iulie 2022, p. 7-12

Nicolae BOARU
• *„Avem absolut nevoie de două ediții Preda: una critică, de opere complete, și a doua, o ediție la purtător" (interviu)*, august 2022, p. 2-5

Dan GULEA
• *O nouă toamnă pe vechile dureri*, septembrie 2022, p. 1
• *Un august în flăcări*, august 2022, p. 1
• *„Teambuilding": să ne râdem!*, februarie 2023, p. 1

Michael HAULICĂ
• *Așteptându-i pemotocentauri*, iulie 2022, p. 3-4

Dănuț IVĂNESCU
• *Adevărul meu despre motocentauri*, iulie 2022, p. 5-6

Inedite

Geo BOGZA
• *Marele Orion (variantă); Eminescu (desen); scrisoare către Alexandru Bogza*, septembrie 2022, p. 2-6;
• *două scrisori către Alexandru Bogza*, ianuarie 2023, p. 16-18;
• *corespondență cu Sașa PANĂ (avanpremieră editorială)*, august 2022, p. 8-11.

Ion Luca CARAGIALE
• iunie 2022, p. 9-10: autografe

MAITREYI
• aprilie 2023, p. 12: *[Mircea Mircea I nevertoldanything]*

Mircea ELIADE
• aprilie 2023, p. 10-11: *Ce am să scriu (bibliografie potențială)/ [Program Crăciun 1923]/ Dialectica realității lumii exterioare/ [Mukti]*

Marin PREDA
• august 2022: *[„Cel mai grav lucru este atunci când îți iei visurile drept realitate"] (interviu)*, p. 6-7

Adam PUSLOJIĆ
• februarie 2023, p. 2; p. 5-7: autografe

Nichita STĂNESCU
• martie 2023, p. 2-9: *două poeme inedite dedicate lui Constantin Abăluță: Azi; De Dinu. De un privilegiu; cronică la volumul Piatra de Constantin Abăluță, publicată în 1968; Nichita Dinu (desen)*

Ion STRATAN
• octombrie 2022, p. 2-6: *reconstituiri ale aforismelor; condică și stat de plată semnate la școala nr. 20 din Ploiești*

Repere francofone
(rubrică de Diana RÎNCIOG)
• *Să îl (re)citim pe Montaigne, este o adevărată „igienă a spiritului"...* , mai 2022, p. 18-19
• *Primăvară la Iași, sub semnul francofoniei, cărților și bucuriei – portret de autor: Liliana Cora Foșalău*, iunie 2022, p. 14-15
• *Et toi, comment vas-tu?/ Și tu, ce mai faci? (Lise Gauvin)*, iulie 2022, p. 16-17
• *Felicia Mihali – scriitoare, jurnalistă, traducătoare și editoare de succes în lumea francofonă din Canada*, august 2022, p. 18-19
• *Despre frumusețea limbii franceze în maxime și cugetări*, septembrie 2022, p. 11-12
• *Un autor dedicat literaturii franceze: Răzvan Ventura, octombrie 2022*, p. 21-22
• *Annie Ernaux, câștigătoarea premiului Nobel pentru Literatură în 2022, noiembrie 2022*, p. 16-18
• *Georges Bernanos, un scriitor care ne rămâne în suflet*, decembrie 2022, p. 21-23
• *Mari corespondențe în viziunea lui Livius Ciocârlie*, ianuarie 2023, p. 20-21
• *Despre război, în viziunea lui Céline*, februarie 2023, p. 8-9
• *Albert Camus – de (re)descoperit în seria de autor a Editurii Polirom*, martie 2023, p. 14-15
• *Poetica amintirilor. Irina Mavrodin, un portret fragmentar*, aprilie 2023, p. 13-14

Revista *ATITUDINI* în presa culturală

„Apostrof”, Cluj-Napoca, 7 (374)/ 2021

T.D., „Revista revistelor”

O surpriză plăcută vine de la Ploiești: primul număr al noii serii a revistei Atitudini – dedicat postcomunismului – este consistent și incitant. Redactorul-șef, Dan Gulea, punctează în „Argument”: „Într-o lume în care, pe piața liberă, există o abundență fără precedent de mărfuri, verificabilă nu doar pe un singur meridian, în momentul în care trăim cea mai fastă perioadă din întreaga istorie a noastră, există tocmai pericolul ca abundența de mărfuri să producă fenomene aberante de tipul consumismului, pentru că publicul este în general dezorientat chiar de aceste nenumărate varietăți și sortimente“. Dan Gulea contribuie cu încă două texte, *Cap și pajură*, *Confortul alegerilor binare*, în care recenzează recente apariții editoriale dedicate fenomenului discutat. Chiar și poezia pare să intre în arena dezbaterii politice, umbra postcomunismului făcându-și simțită prezența în versurile lui Silvian David: „Iar dacă la reuniunea de 10 ani de la terminarea liceului profesorii/ ne-au spus, mâhniți, că notele noastre de 7 reprezintă azi note de 10,/ în timp ce noi discutăm despre comunism și postcomunism în cultură/ mă tem că subcultura devine noua cultură...“. Un dosar reușit dedicat celor trei volume ale albumului Traversând Ploieștii alcătuit de inginerul Alin Tomozei trezește interesul asupra acestui oraș eclipsat de capitală (recunosc că l-am văzut doar din tren), inversând raportul dintre centru și periferie: Calea București e „poarta de intrare“ a orașului, Bucureștiul fiind, de fapt, „un oraș de la marginea Ploieștiului“.

„Viața românească”, 5/ 2021

FL. TOMA, „NOI ATITUDINI CULTURALE LA PLOIEȘTI”

Iată însă că, de curând, în urma unei reale atmosfere bouillonante de cultură autentică, a văzut lumina tiparului, la Ploiești, o revistă culturală. Mai întâi, cea dedusă din asociația culturală 24.pharte (este entitatea care ar trebui să primească toți laurii culturali ai Ploieștiului, prin ideea și insistența aplicării acesteia, în premieră la Ploiești, a Taberei internaționale de sculptură în marmură, a cărei a treia ediție s-a încheiat la sfârșitul toamnei trecute). Apoi, o alta, mai recentă, intitulată *ATITUDINI* și condusă de scriitorul și profesorul Dan Gulea.

Numărul din martie al revistei este dedicat aproape în întregime lui Nichita Stănescu, idolul poeziei ploieștene și naționale, de la nașterea căruia s-au împlinit, pe 31 martie, 88 de ani. Publicația are, în general, o rubricație clasică de revistă de cultură (istorie literară, critică literară, cu semnături prestigioase, apoi, producțiuni originale (poezie, proză), cronică de muzică, de arte plastice, de istorie și etnografie autohtonă și, în fine, câteva pagini comemorative, dedicate celui mai recent dispărut din lumea literară ploieșteană, poetul Martin Culcea (1955-2021).

Bref, *ATITUDINI* este o tribună convergent-valoroasă a unui veritabil reviriment cultural ce se simte în fostul posac „oraș al aurului negru”.

fondată în 1906

Viața Românească

Uniunea Scriitorilor din România

„România literară”, nr. 15/ 2022

La Ploiești apare de mai bine de un deceniu lunarul ATITUDINI, editat de Primăria Municipiului, de Consiliul Local și de Casa de Cultură „I.L. Caragiale“. Redactor-șef este colegul nostru Dan Gulea. Revista de cultură este interesantă, cu multe lucruri de citit și frumos ilustrată. Am primit la redacție primele numere pe 2022. Ne-a atras atenția, în numărul pe martie, un fotoreportaj consacrat războiului din Ucraina. O exclusivitate. Autor este *Taras Dzyubanskyy*, teolog, profesor la Universitatea Catolică din Lvov. Imaginile, aflate pe copertă, provin de la o conferință despre *Ukrainian Churches in Time of War*, cu tema *Rugați-vă pentru pace în Ucraina, Rugați-vă pentru stoparea acestei nebunii*. Editorialul lui Dan Gulea se referă la Literatura ucraineană ca World Literature. În numărul pe februarie, citim un excepțional grupaj de scrisori inedite, din anii 1960, adresate lui Miron Radu Paraschivescu de către Leonid Dimov, Norman Manea, Virgil Mazilescu, Gellu Naum, Radu Petrescu și Lucian Pintilie. Petruța Stan a stabilit textul, iar Dan Gulea l-a însoțit de note. (Alte scrisori apar în *Apostrof*, comunicate de aceiași autori, a se vedea nota noastră alăturată). Ne-am bucura dacă am primi regulat la redacție *Atitudinile* ploieștene.

„Prahova”, 8 iunie 2022

Luiza Rădulescu Pintilie, „Noua serie a revistei de cultură *Atitudini* – primul an!”

Numărul 13 (182) al noii serii a revistei de cultură „Atitudini” – editată de Casa de Cultură „Ion Luca Caragiale” a Municipiului Ploiești, aflată sub egida Primăriei și Consiliul Local Ploiești – continuă să ducă sub privirile celor interesați de dimensiunea culturală a orașului, de evoluția literaturii locale șinaționale, dar și de valorosul patrimoniu pe care îl continuă, de actualitatea, deschiderile și perspectivele cultural-sociale în general, subiecte care reținatenția, din cele mai diverse domenii: critică și istorie literară, literatură, publicistică, memorialistică, corespondență, istorie etc. [...] Celor care nu urmăresc constant aparițiile revistei le va fi cu siguranță de folos „Bibliografia *Atitudini*” inclusă în sumar începând cu acest număr 13, închizător-deschizător de drum.

FONDAT 1870
PRAHOVA

Fiindcă un prim an a trecut deja, iar toți cei care vor veni le dorim să fie cei mai rodnici deopotrivă pentru cei care trudesc la această publicațieși cei care îi împlinesc sensul și rostul citind-o.

„Viața românească”, nr. 2/ 2023

Liviu Ioan Stoiciu, „Revista revistelor”
***ATITUDINI* 1/ 2023**

Dan Gulea la *Editorial (Argument)*: Într-un stat acaparat de discuțiile despre poliția politică, temă principală cel puțin la începuturile noii Republici, cea de după 1989, apoi de discursul despre ordine și disciplină al unor partide extremiste, cum a fost defunctul România Mare, ce a dat și un candidat la președințe în anul 2000, ajuns în turul final, într-un stat unde am „luptat” împotriva pandemiei cu tancurile în Piața Unirii din București – excepțională sinteză a consumismului reprezentat de magazinul universal din centrul capitalei și aproape-defilarea tancului pe acest fundal –, într-o țară unde poetul național intră periodic într-o serie de obsesii și mode ale actualității – vă amintiți cufărul zis Vuitton al lui Eminescu, ce a ieșit din „istoria literară” într-un moment în care lumea „bună” se afirma cu însemne de firmă în campanii de susținere, tot la prezidențiale, ale unei candidate, fostă ministru, astăzi la închisoare, într-o lume în care deci se crede și că Eminescu ar fi fost asasinat de serviciile secrete austro-ungare (iar Austria!) – într-o astfel de lume există subiecte mereu tentante pentru literatura de suspans. În alte pagini, Ion Bogdan Lefter, atent la lansările de pe site-ul Târgului de carte Gaudeamus din decembrie 2022: „Sute de nume de autori de care n-am auzit, iviți de nicăieri, fără să-i poți măcar bănui c-ar fi tineri talentați, căci titlurile cărților, ridicol-„poetice”, intens-patetice, involuntar-comice, nu îndreptățesc nici o speranță. Marea majoritate a prezentatorilor, care ar trebui să fie critici sau scriitori cunoscuți, cu un capital de onorabilitate care să le justifice prestațiile, vin din același anonimat. Iar cei ale căror nume le recunosc totuși au „reputația” mediocrității și-a disponibilității de-a firitisi pe oricine. Imagine jalnică de maree a veleitarilor care înează târgul...”. În sumar (selectiv): George Arion, Bedros Horasangian, C. Abăluță, Cosmin Andrei Tudor. Și Scrisori semnate de Geo Bogza.

MARILE DEZNĂDEJDI. ROMANUL EPISTOLAR I. Negoițescu-Radu Stanca

Magda Răduță

I. Negoițescu, Radu Stanca, *Un roman epistolar*. Ediție integrală. Coordonare, note și postfață de Ion Vartic. Ediție îngrijită de Ioan Cristescu și Ion Vartic. București: Editura Muzeul Literaturii Române, 2021, 576 p.

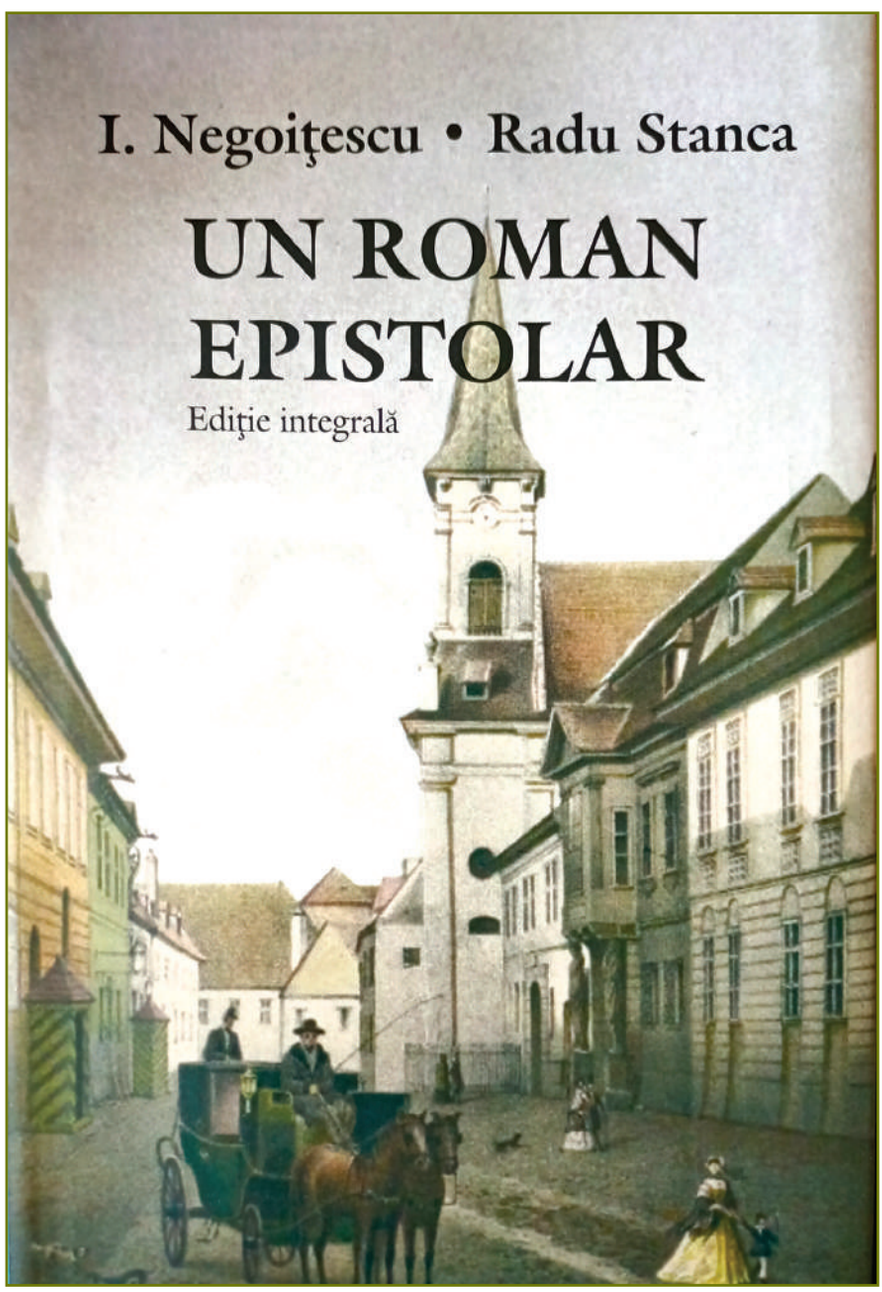

În 2021 a apărut la Editura Muzeului Literaturii Române, sub coordonarea lui Ion Vartic, ediția integrală a *Romanului epistolarIon Negoițescu-Radu Stanca*: 323 scrisori ale celor doi cerchiști, pe care și le trimit între 1943 și 1961. Față de prima ediție a Romanului, îngrijită de Negoițescu însuși, alături de Horia Stanca, și apărută la editura Albatros în 1978, aceasta e completată cu pasaje care, din cauza cenzurii și / sau autocenzurii, nu fuseseră incluse în ediția precedentă; în plus, ea cuprinde alte trei scrisori, regăsite de Doti Stanca, soția regizorului sibian, și publicate în 1998 în revista *Apostrof*. Rămân pierdute pentru totdeauna câteva, destule, scrisori trimise de Radu Stanca, pe care părinții lui I. Negoițescu le ard în februarie 1961, când fiul lor e arestat;una dintre acuzații: „diversiune ideologică în sectorul literar”.

Ion Negoițescu și Radu Stanca își scriu cel mai mult între 1945 și 1950: e perioada cea mai tulbure, dar și mai efervescentă a lor, cu încercări de toate felurile – slujbe precare, incertitudini, un viitor pe care îl presimt amândoi ca pe o amenințare pe care încearcă să o evite cu orice preț. Până la începutul lui 1948, un aer vag de speranță a revenirii la o anume normalitate de dinainte de război le animă proiectele: reușesc să scoată șase numere ale Revistei Cercului Literar de la Sibiu (ianuarie – iunie/august 1945), scriu amândoi literatură și-și trimit vești entuziaste

despre ultimele producții, fac planuri de regrupare a Cercului și își pun toate speranțele în apariția revistei *Euphorion*, proiect de reluare – mai coerentă și mai solidă decât RCL - a programului cerchist. Pentru a vedea revista tipărită, cu asigurarea unei autonomii a articolelor, Negoițescu e gata de un compromis, pe care i-l prezintă lui Stanca drept „acceptabil [...], o modalitate care să deschidă imediat perspectiva râvnită de noi" (scrisoare din 21 decembrie 1946, ed. cit., p. 126): se înscrie în PCR, urmat aproape imediat de Ștefan Augustin Doinaș, Cornel Regman și alți cerchiști. Radu Stanca refuză furtunos, însă, orice aliniere politică și se retrage din comitetul de redacție, ceea ce-l face pe Negoițescu să renunțe la proiectul revistei și să se autoexcludă din PCR (la fel și Doinaș). E singura mare umbră a prieteniei lor; scrisorile de la începutul lui 1947 sunt cele ale unei împăcări pe care Nego o exprimă, după obicei, în tonuri dramatic-totalizante: „Cuvintele de fatal, de iubire, de ură, de dispreț, de suferință au pentru mine conținutul cel mai plin. Iată de ce nici prietenia nu o concep altfel decât în mod radical, fiindcă așa o trăiesc. Poate foarte bine prietenul meu să nu-mi împărtășească ideile, să ia în viață alt drum decât mine, dar, dacă aceste lucruri se înfig în prietenia noastră, ea moare. Prietenul meu trebuie să mă înțeleagă, chiar în greșeala mea. Să iubească greșeala mea" (scrisoare din Cluj, 2 martie 1947, ed. cit., p. 131).

La ceva mai mult de douăzeci și cinci de ani (Radu Stanca e născut în 1920, Negoițescu în anul următor), cei doi au o conștiință foarte clară a misiunii lor de a face din spiritualitatea ardeleană un „loc" anume, recognoscibil și solid, în cultura europeană. În august 1946, I. Negoițescu e ferm: „începe tot mai mult să prindă consistență în conștiința mea intelectuală ideea pe care noi, de altfel, am eflorat-o în colocviile sibiene [...]. Să ridicăm la rangul de atitudine majoră ostentativă un provincialism (termenul e aici scuturat de orice aluzie peiorativă, minoră) care se impregnează de aura europeană. Se dă azi în lume o luptă teribilă pentru instaurarea unei lumi noi și noi nu putem fi decât alături de Europa, de catolicism, de tradiția latină, de spiritul germanic al europenismului, sub suflul care simțim cum ne mai mână, de la Praxitel la Sf. Tereza [...] și la Goethe, până la ramura noastră tânără, de-abia înmugurită, la această limită de continent și de tradiție" (ed. cit., p. 92). Pentru această „operă de construcție" (p. 97, scrisoare din 8 septembrie 1946), firește, „literatura noastră trebuie să uite așadar cu desăvârșire [...] de toată inventata tradiție «românească»" (ibid.) și mai ales să evite să-și ia ca reper producția culturală a Bucureștilor, care sunt „haosul, babilonul și uruirea cabotină" (ibid.). Pentru Radu Stanca, voce mereu mai lucidă și mai ponderată decât hiperbolicul Nego, nici Clujul, nici Bucureștii nu-s prielnici unei asemenea misiuni culturale esențiale; conștient, încă din 1946, că barbaria nu mai are cale de întoarcere, îi scrie din Sibiu prietenului său înflăcărat: „nu dau chestiunii aceeași importanță pe care o dai tu. [...] Mi-e extrem de indiferent unde mă stabilesc, atâta timp cât văd că nu mi-e cu putință să-mi realizez idealul: acela de a pleca în străinătate. [...] Streinătatea singură poate să ne desfacă de obtuza meschinărie a provinciei ardelene, atât de mașteră cu noi, și de penuria spirituală a capitalei, atât de fără decență. [...] Europenizarea României – iată idealul pe care îl propun în Istoria contemporană a României pe care mă gândesc să o scriu" (13 septembrie 1946, ed. cit., p. 104-105).

În anii următori se vor strădui amândoi, fără succes, să obțină o bursă a statului francez, apoi, în disperare de cauză, să se mute la București. Doar Negoițescu ajunge în capitală, întreținându-se mizer din slujbe mărunte: „stilizator" la ESPLA, „copist diurnist" la Operă („Copiez textele, ca să fie inserate în programe. Săptămâna trecută am copiat, de exemplu, Traviata... pentru 1500 de lei", ed. cit., p. 248-249), sporadice traduceri. Proiectele sale expansive, despre care îi scria neîncetat lui Stanca încă din 1945 („sper să dau cel mai bun Eminescu, deși cel al lui G. Călinescu e excepțional" ed. cit., p. 51;), se fragmentează și sunt mereu amânate de la publicare. Sentimentul unei teribile injustiții îi face pe amândoi să reflecteze amar la eșecul aproape generalizat și la palide, inaccesibile soluții: pentru Negoițescu, „singura lumină în viitor nu poate fi deocamdată atinsă decât în turnul nostru de fildeș impus" – scrisoare din Cluj, 12 noiembrie 1949, ed. cit., p. 278), pe când pentru Radu Stanca, mult mai atins de catastrofalele constrângeri ideologice din teatru, „nici lectura ce-aș mai face-o [lucrărilor tinerești literare] nu are un efect terapeutic – încât parcă niciodată n-am fost atât de nemulțumit. [...] când mă gândesc ce-ar fi putut fi și când văd toate paleativele de artă cu care mă îndeletnicesc, sunt din ce în ce mai dezolat" (scrisoare din Sibiu, 25 noiembrie 1949, ed. cit., p. 279).

Până în 1962, dezolarea crește fără oprire: cerchiștii intră unul câte unul în închisoare (Ovidiu Cotruș, Doinaș, Balotă, Negoițescu însuși), Radu Stanca moare la 42 de ani, manuscrisele lor sunt arse ori confiscate, cărțile se risipesc. Probabil în jurnalul lui Negoițescu (care poate fi publicat din acest an, după cei treizeci impuși de autorul său) vom vedea ce urme lasă într-o conștiință înalt-reflexivă una dintre cele mai dramatice nedreptăți culturale din România postbelică.

UN INSTANTANEU: NEGO – STEINHARDT

I. Negoițescu, *Însemnări critice*, Editura Dacia, Cluj, 1970, 368 p.
„Lui Nicu Steinhardt,/ cu și mai mare prietenie/ decît cea mai mare prie-/ tenie a mea pentru el// Nego”

Dan Gulea

Un destin fracturat se poate citi în această paradoxală, rimbaldiană dedicație; ostracizați, urmăriți și ținuți într-o nedefinită penumbră, membrii Cercului nu au renunțat: s-au regrupat, pentru o clipă, în 1956, la revista *Teatrul*, apoi la *Viața romînească*, de unde au fost alungați cu surle și trâmbițe (i.e. „demascări” în *Scînteia*). Iar în 1961, autorul unei istorii a poeziei românești (premiată la 1947 și urmând să fie publicată...), autorul unui studiu fundamental pentru eminescologie – toate în manuscris, Ion Negoițescu, este arestat. Pentru a-l proteja, părinții distrug o parte din manuscrise.

Tot la Jilava este adus, la un moment dat, Steinhardt, în celula 13, așa cum arată în tulburătorul *Jurnal al fericirii*, „pentru a fi anchetat în procesul pornit împotriva lui Nego”. Este o reîntâlnire, pentru că se cunoșteau de la lecturile bucureștene, alături de Noica, Al. Paleologu, Mihai Rădulescu, unde Nego ar fi venit de câteva ori, în 1958. Steinhardt, ridicat în 1959, la un 31 decembrie..., în procesul Noica - Pillat. „În procesul lui Nego n-au scos nimic de la mine, declarații anodine (Ce, mă, îi dai certificate de democratism, știi c-ai haz! Și zici că au fost conversații banale?) și nu m-au putut folosi ca martor.” În 1964 începea o perioadă de pseudoliberalizare – toți deținuții politici sunt amnistiați.

Negoițescu îi va fi recunoscător pentru tot ce a însemnat această epocă a închisorii: „prin comportamentul extraordinar al lui N. Steinhardt, la procesul meu, mi-am redobândit încrederea și speranța, într-un moment de mare suferință și cumpănă”, scrie criticul într-o recenzie publicată în 1992, despre volumul de predici Dăruind vei dobândi (v. Scriitori contemporani, 2000, 509).

Însemnări critice cuprinde șantierul ce a mai putut fi salvat: studii și articole publicate în reviste începând cu 1966, schițe ale istoriei poeziei, revizitări eminesciene. Și, în special, pagini de jurnal, datate 1948, pagini dintr-un jurnal care ar urma să fie publicat integral acum, în 2023, la 30 de ani de la dispariția lui Nego, conform dorinței sale

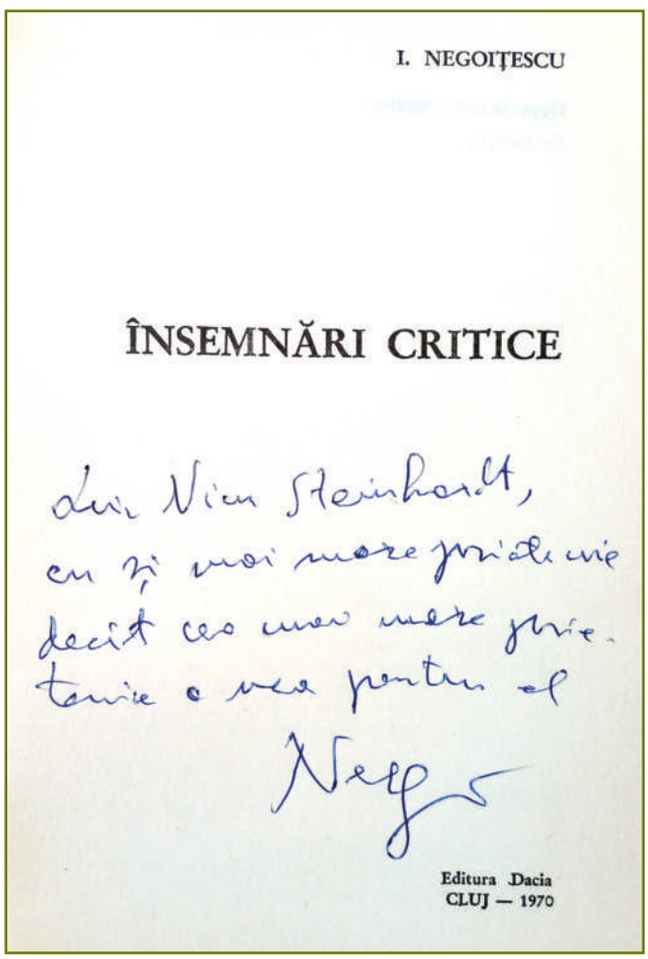

testamentare.

Un ecou al acestei puneri în abis a prieteniei din dedicația *Însemnărilor critice* poate fi citit într-o scrisoare din 1971 a lui Steinhardt, comentariu faustic: „Iubite Nego,/ Ia aminte, părerea că arta e diavolească poate fi o ispită a diavolului însuși [...] scriu în dubla mea calitate de prieten și de om care l-a cunoscut îndeaproape pe diavol” (în vol. *Corespondență*, I, ed. de George Ardeleanu, 2021, 497-498).

Pe de altă parte, identificarea aleatorie a acestui exemplar din *Însemnări critice* chiar în anul 2023 într-un anticariat vorbește de la sine despre o anumită risipire – dacă nu cumva ar prevala o sintagmă dragă monahului de la Rohia: *„dăruind vei dobândi”*.

AER
(fragment din volumul *APĂ AER LUT FOC*, în pregătire la Editura Cartex)

Constantin Abăluță

Vreau să scriu cu lucruri gândeam cândva
Apoi am auzit o voce care spunea : ca să scrii cu lucruri
Trebuie să fii mort demult și prin văzduh
Să năvălească aerul pe care odinioară l-ai respirat
Problema e că niciodată nu știam unde-i aerul și unde sunt eu
Aerul avea mod de folosință și-l puteam găsi
Eu pierdusem propriul mod de folosință
Așa că trebuia toată ziua bună ziua să copiez aerul
În speranța că mi se vor oferi contagioase prilejuri
De a mi-l apropria pur și simplu întinzând mâna în sus
La urma urmei aerul de ce n-ar fi o vocație a buzelor
Ori când te scoli noaptea cohortele de frunze
Ce aleargă pe sub geamul tău
Ori pe malul lacului plimbându-te printre statuile tăiate
În felii subțiri de vântul ridicat dintr-odată
Sau și mai simplu urmărind aerul dintre crengile teiului
Din fața casei tale și iubind acest aer ca pe-o stranie arborescență aeriană
Având rădăcini direct în cer

Aer liber fără nici o obligație pe lumea asta
Aer catadicsind în dreapta și în stânga să ajute pe oricine
Aer caritabil până la propria lui îmbâcsire și anihilare
Aer fărâmițat în mări și oceane de bronhiile peștilor
Ori de respirațiile grăbite ale scufundătorilor
Aer ca o coajă protectoare a pământului
Aer întâmplător și fără vlagă populând spațiul cosmic
Aer contabilizat între file de catralioanele de cărți
Din bibliotecile pământului
Aer fără nici o direcție ori mânat orbește de vânt
Și contopindu-se empatic cu acesta
Aer ajutând proletarii din adâncul minelor să mai reziste un pic
Aer patrulând conștiincios pe granița dintre viață și moarte
Aer rarefiat de la periferiile conștienței
Aer automat din plămânii mecanici ai spitalelor
Aer al fugii disperate a deținuților
Aer al dezertării din războaie
Aer al prăbușirilor brutale din cutremure
Aer care susține și ghidează planoarele
Aer manipulat de torționarii lipind cu scoci gura ce nu vrea să trădeze
Aer stângaci al nou-născutului ce începe să-și înghită limba
Aer sublim de după operația pe cord deschis
Aer găurit din peșterile cu stalactite și stalagmite
Aer patetic legumit de măștile anti-covid
Aer zurliu al măștilor de carnaval
Aerul înmiresmat dintr-o căpiță de fân
Aerul spășit al ciupercilor otrăvitoare
Aerul afânat din norii ce încă nu și-au stabilizat forma
Aerul asemănător cețiii și burniței
Aerul colportor al unor boli nemaiîncercate
Aer brutal care rupe smeele copiilor
Aer care joacă șah cu frunzele copacilor
Și nu se lasă până nu le face mat pe toate
Aer lovind în clopote mereu cu sunete diferite
Aer ce trece prin dreptul lunii și se ia la harță cu umbrele
Aerul vertiginos al unui montagne-russe
Aerul dând gust băuturilor gazoase
Aerul zimțat de timbrele lipite pe scrisori
Aerul orb din celulele condamnaților la moarte
Aer ozonat pe piscurilor golașe ale munților
Aer fluturând drapelul înălțat pe catarg
Aer înspumat izbind zidurile farului
Aerul ce trece seniorial peste orice granițe
Nepăsându-i de legile țărilor de particularitățile ținuturilor
Aer învârtejit în experiențele chimice
Aerul sincopat din interiorul tobelor
Aer încorporat în pereții din cărămizi găurite
Aer pe care îl simt că vine din altă parte
Împrospătând aerul anost al camerei mele
Dar și îngrijorându-mi carnea mereu temătoare
Aerul impersonal din cutia pendulei
Aerul simetric al orașelor construite pentru dictatori
Aerul mincinos al filmelor alb/negru colorizate manual imagine cu imagine
Aerul abătut al mașinilor de scris pe mesele talciocurilor lumii
Cu literele lor tocite în toate limbile pământului
Vara aerul absent ca o iscălitură cu cerneală simpatică
Aer imaginar din rețeaua de meridiane și paralele a pământului
Din miezul figurilor geometrice pătratul cercul
Din coama stelelor căzătoare de-acum milioane de ani-lumină
Aer imaginar încă odată slavă căci tu dai miezul acestui poem.

CĂLIN VLASIE – 70

poeme din volumul *Virtual*, aflat în curs de apariție la Editura Rocart

#20. Mhozh nu se mai arată

la geam și nici în vis
nici pe iarba din curte
și nici în tufele de iasomie

de când tu te-ai întins pe bănuții verzi ai nuferilor

#21. ce ar putea fi mai grozav decât

toate fotografiile de pe internet
în care ochii tăi se multiplică la nesfârșit?
voi relua aplicația cu litera i
care imită valurile mării
pentru că vreau să dorm în tine
în ochii tăi multiplicați

#22. poate e magie

să te îndepărtezi de Mhozh
ca și cum ai fugi departe
pe un deal în care toți oamenii au dispărut.
tu crezi că e un oraș imens
toate mașinile
s-au oprit
pentru a-l lăsa pe Mhozh să treacă
în parcarea din marele market

#23. Brianna, acum aș putea să recunosc

culoarul de unde veneau astronauții virtuali
culoarul trecea prin părul tău roșcat
aș fi zis că e un mit
eu mă gândeam că miturile sunt rămășițe

ale părului tău roșcat
în care astronauții
se înțepeneau ca peștii în năvod
astronauții veneau din bolta internetului
acolo îmi tăiam felii gustoase de imaginație
tăiam fructele acelea moi
nu erau kaki nici mango nici caise și nici prune.
dar feliile aveau forma acelor astronauți
lansați de pe bucegi
cum ar spune cei care cred că
noi trăim în țara celor mai mari mistere.

LAURENȚIU-CIPRIAN TUDOR

Tu

să mă adăpostesc
la frumusețea ta
de ploaie
de soare prea
de toate urgiile
să mă adăpostesc
la frumusețea ta
tu ești o prispă
ca viața

aerul tare
deschisoare
dor

Videoclip

mă uit la viața mea ca la un videoclip
cu căștile puse
să derulez îmi vine până unde
pierdută-i pasiunea
mințile, râsul
un videoclip depeche mode
ciocate, geacă de piele, trupul nervos, părul de vânt
un trandafir
ochii absenți aruncați departe până unde
pierdută-i pasiunea
calc apăsat
rătăcind
nervos
degetele mării

O apocalipsă lichidă

ploaia caldă de vară
e un joc
o pelerină
un gâdilat
doar ploaia serioasă răpaiala cu spume insistentă
e un păianjen rece de apă
una cu pânză lui
fel de caracatiță
zăbrele vii
zăbrele șerpi
o închisoare de apă

Noe, Noe
nu mă lăsa înecului
îmi voi aduce și eu o pereche
o muză sau măcar
un model cum au pictorii sau
chiar pe Marguerite Gautier
îți promit că ea va muri imediat
după ce se va întoarce
porumbelul cu ramura verde și
după ce poemele sfâșietoare
se vor fi scris

Privirea Monet – varianta 1

cântecul acela
și lacrimile venite degrabă
ca o trenă
pusă-nainte
cel mai bun juriu
și covorul rogvaiv
pe care vii tu
ca un dar al lui Tu
parte femeie
parte râu
parte nemurire

Privirea Monet – varianta 2

câteodată mă locuiește câte o melodie
ca și cum o mare,
care îți bate malurile
și nu te lasă,
nu.

și toate lacrimile îți vin dintr-o dată
ca să fie marea aceea,
a ceea ce ești,
a ceea ce visezi,
ce aspiri.

O mare, de fapt o mistuire
și știi atunci,
prin privirea Monet,
că toate merită,
că raiul există,
că versul contează,
că tu ești mai mult,
mult mai mult,
că ramâi...

ATITUDINI PLOIEȘTENE ASUPRA DOMNIEI LUI CAROL I (1866-1914)

Dorin Stănescu

La 1913, la Ploiești, începea construcția triajului,o lucrare care transforma orașul în cel mai important nod feroviar al țării după capitală.Triajul feroviar permitea ca trenurile de la București spre Brașov să intre direct pe linia Ploiești- Predeal și să nu mai facă acea celebră întoarcere „ca la Ploiești”, care, din acel moment devenea o amintire a epocii romantice a istoriei feroviare românești și intra în vocabularul expresiilor din limba română, dar nu pentru a consemna celebritatea feroviară de odinioară a orașului, cât schimbarea bruscă de atitudine. În epocă s-a spus că decizia fusese luată de regele Carol I care nu prea îi avea pe ploieșteni la inimă și care dorise ca în desele sale călătorii spre Sinaia să nu mai fie obligat ca în momentul în care se schimba locomotiva în gara Ploiești Sud să interacționeze cu orășenii care, când auzeau că trenul regal era așteptat, veneau într-un suflet la gară pentru a-l ovaționa zgomotos pe suveran. Desigur cele arătate mai sus sunt mai degrabă parte a unei anecdote și nu țin de realitatea istorică anume aceea că, de fapt, rațiunile de exploatare a CFR fuseseră cele care prevalaseră atunci când s-a decis acest fapt și nu un aparent capriciu vindicativ regal. Însă o realitatea exista și anume o relație complicată a Ploieștiului cu primul și cel mai mare rege al României, Carol I.

I.L.Caragiale este, de altfel, primul cronicar al acestei istorii. Iată ce ne spune în schița *Grand Hôtel „Victoria Română”* despre entuziasmul ploieștenilor manifestat cu ocazia plebiscitului din 2-8 aprilie 1866 privind alegerea prințului Carol de Hohenzollern ca domnitor al României: „Parcă văz

Inchinarea drapelului M. S. Domnitorului și Impăratului

încă maidanul plin de popor înghesuindu-se la o masă pe care o săptămână a stat zi și noapte o condica enormă deschisă. Era după 11 februarie. De câte ori ieșeam de la școală, iscăleam toți da, și fiecare de mai multe ori... De mici aveam sentimente civice în orașul meu natal!”. Pare că Ploieștiul este trup și suflet devotat noului suveran. Acest atașament al orașului nu trece neobservat de către noul domn care a doua zi, după istorica dată de 10 mai 1866, devenită ulterior ziua națională a României, răspunde călduros reprezentanților ploieștenilor: „Vă mulțumesc, domnilor, de felicitările ce-mi adresați în numele orașului Ploiești și vă însărcinez a anunța pe concetățenii d-voastre că sper a veni să-i vizitez peste puțin”.

Se anunță așadar o relație de prețuire reciprocă! Însă lucrurile nu stau așa. La 8 august 1870, Ploieștiul se revoltă și aici are loc ultima încercare de revoluție din spațiul românesc al veacului al XIX-lea. Intrat în istorie sub numele de „Republica de la Ploiești”, evenimentul a zguduit temelia dinastiei. Chiar și eroul zilei de 8 august, Alexandru Candiano-Popescu scrie peste ani în memoriile sale că eșecul acțiunii sale a fost norocul țării.

Momentul 8 august 1870, în ciuda aerului comic insuflat de pana maestrului Caragiale, este însă unul crucial pentru istoria vieții politice românești. El reprezintă factorul care a declanșat procesul de maturizare politică la noi. Ion C.Brătianu, C.A. Rosetti și Eugeniu Carada au înțeles că luptele politice nu trebuie purtate pe stradă, cu arma în mână ci doar în Parlament, iar domnitorul Carol I va domni efectiv în limitele trasate de constituția din 1866.

Câțiva ani mai târziu, relațiile reci dintre domn și ploieșteni se schimbă. Declarația din Parlament din ziua de 9 mai 1877 a ministrului de externe Mihail Kogălniceanu și apoi proclamarea independenței de stat în 10 mai 1877 de către domnitorul Carol I reprezintă punctul de început al unei alte

General Al. Candiano-Popescu
Născut în anul 1841 în București. — Mort la 25 Iunie 1901 la poalele Mânăstirei Dealului din Târgoviște.

abordări între cele două părți. Cei care contribuie decisiv la acest lucru sunt vitejii soldați ploieșteni și prahoveni ai *Regimentelor 7 Dorobanți, 4 Călărași și Batalionul 2 Vânători*. Sub comanda maiorului Alexandru Candiano-Popescu, eroul zilei de 8 august 1870, Batalionul 2 Vânători se remarcă prin acte de vitejie aparte în vremea Războiului de Independență, iar drapelul otoman pe care sergentul Grigore Ion și Candiano-Popescu îl depun la picioarele domnitorului stă mărturie pentru acest lucru. Trecutul este lăsat în urmă. Așa îl aflăm pe Candiano-Popescu în 1880 ca aghiotant al domnitorului, postură în care va fi alături de Carol I vreme de 12 ani.

În 1881 România devenea regat, iar la 10 mai, același an, Carol I era încoronat ca rege al României, după ce la 14/26 martie Parlamentul votase proiectul de lege prin care România devenea regat.

Orașul Ploiești care la doar câteva luni după proclamarea regatului își celebra momentul lui 1870, ridicând cunoscuta copie a Mariannei, simbolul Republicii și al revoluției franceze, am numit aici emblematicul monument al Statuii Libertății, nu uitase mai vechea sa dispută cu domnitorul, însă își mai moderase tonul. Eroii anului 1870 erau mai înțelepți și desigur guvernau țara alături de suveran.

În jurnalul regelui Carol I din anii 1881-1887, Ploieștiul apare consemnat

de 42 de ori. Doar Bucureștiul și Sinaia au mai multe mențiuni, iar acest lucru e explicabil prin faptul că în cele două așezări sunt reședințele dinastiei. Regele Carol I a notat cu meticulozitate și laconic așa cum face în cuprinsul însemnărilor sale, desele vizite făcute în oraș în acest interval de timp ori doar a consemnat staționările în gara orașului. Din 1881 și până în 1914, regele Carol trece adeseori prin Ploiești. Vizitele regale sunt fie la inaugurarea unor obiective edilitare, fie ocazionate de manevrele militare ori de ceremoniile dezvelirii unor monumente de for public așa cum se întâmplă, spre exemplu la 12 octombrie 1897. La această dată, regele, alături de veteranii anului 1877 și de Candiano-Popescu, devenit general al armatei române, îi omagiază pe veteranii Ploieștiului și Prahovei. Pe o jumătate de pagină din jurnal, regele Carol I descrie atmosfera vibrantă din cadrul ceremoniei de la Ploiești, care durează cinci ore.

Așadar, momentul 1897 pare să fie unul al concordiei și desigur al reconcilierii dintre rege și ploieșteni. Iată de ce istorisirea privind construirea triajului rămâne doar o frumoasă anecdotă care vorbește peste timp despre însemnătatea acestui oraș singurul care s-a ridicat pentru apărarea drepturilor și libertăților cetățenești. România le-a fost recunoscătoare atât ploieștenilor pentru perseverența lor în a-și apăra drepturile constituționale, cât și regelui Carol I, fondatorul României moderne și cel care a dat de-a lungul domniei sale o întreită semnificație zilei de 10 mai.

NU VĂ SUPĂRAȚI, CÂT AVEȚI CEASUL?

Bedros Horasangian

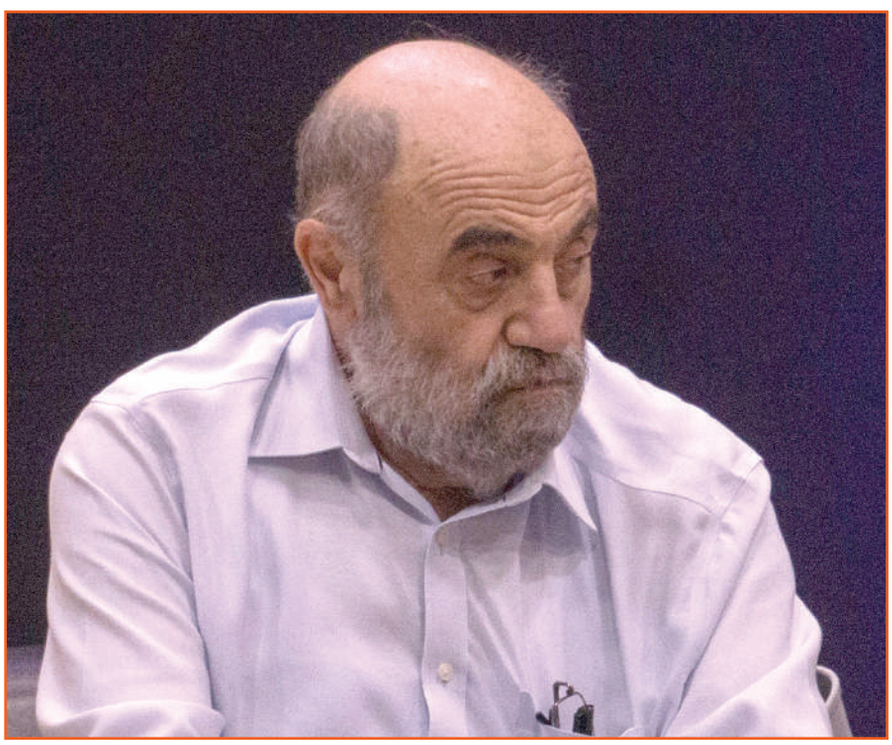

Când ești profesor de franceză multe îți pot trece prin minte. Nu e neapărat nevoie să ai puterea de muncă a lui Balzac, tenacitatea lui Flaubert sau fascinația lui Sartre pentru a citi. Câte chestii frumoase sunt pe lumea asta. Nu numai în literatura franceză. Chiar dacă într-un oraș mare ca Brașov nu mai găsești prea mulți amatori de limbă franceză. Ce frumoase vremuri când se spunea și auzeai la tot pasul – se poate scoate spune, e redundant, mereu le spunea elevilor să se exprime simplu și fără *farafastâcuri Bonjour și Merci*.

Mergea agale spre casa mătușii Irina. De Paște și de Crăciun îi face câte o vizită. Se adună rubedenii și prieteni și sărbătoresc împreună Nașterea sau Învierea Mântuitorului nostru Isus Hristos. Așa e la români de când lumea. Acum, cu Uniunea Europeană am lăsat-o mai moale. Mergem de Crăciun în Zanzibar și de Paște la Bora Bora. Dacă ați auzit de locurile astea care sunt altceva decât Sinaia sau Mamaia ale noastre. E bine oriunde dacă ai un vin bun și cu cine să-l închini. Punct. Merge greu, probleme mai vechi cu memoria și mai nou cu un picior. Dar nu se lasă, are un tonus bun. Se bucură de fiecare zi și nu bombăne la toate cele cum e moda mai nouă. Că nu cresc pensiile, că e război în loc să fie pace în Ucraina, că iar a fost cine știe ce accident pe DN1. Trăim. O mare minune. Fiecare zi. Nu-l ascultă nimeni. Merge greu. Șontâc, șontâc, cu mișcări dezarticulate. Care-i displac profund când e pe stradă și lumea se uită compătimitor la el. Uite și la boșorogu acesta, acum din babalâc și handicapat nu te scot cei mai tineri. Ce să mai aștepți când nu mai aștepți nimic. Taci. Uneori înjuri vârtos. Simplu. Toate trec. Și basta. Nu era mai bine la eschimoși când îi scoteau peste noapte afară din iglu pe cei deja deveniți neputincioși ? Chiar așa, de ce să mai faci umbră pământului dacă nu poți să mesteci carnea de ren sau te mai scapi pe tine? În fine, câte nu-i pot trece omului prin cap când stă prea mult pe acasă. Dar pe stradă socoteala se schimbă. Când era să urce sau coboare din autobuz, unde se cam chinuia la primul pas. „Vreți să vă ajut...”, se mai repezea câte o femeie amabilă– în general de vârstă medie, cele june de tot nu se aventurau la o asemenea operație, cotoroanțele cu ochii ca niște radare să vâneze un scaun liber nu erau interesate să se împartă eventual picul de simpatie de care ar fi putut beneficia doar ele. În calitate de, deh, nu sună bine, dar e adevărat, femei în vârstă. Așa că mai bine să te lipsești de sprijinul cuiva sau să apelezi la puțină înțelegere, dacă nu și sprijin. Așa că pe acest fond de intoleranță reciprocă cu lumea din preajmă tot ezita să întrebe cât e ceasul. Întrebare banală cu decenii în urmă, gest aparent insolent în zilele noastre. Când toată lumea are, dacă nu ceas la mână, măcar un telefon mobil. Uite că el nu are nici ceas de mână – rătăcit prin casă pe unde l-o fi lăsat când se duce la baie, pentru că e un ceas vechi care trebuie ferit de apă, nici telefon mobil, pentru că nu suportă ideea de a vorbi oriunde și oricum la bidigania aia complet nesuferită. Toată lumea trâncănește vrute și nevrute azi la telefoanele astea mobile. Și, ai chef nu ai chef, ești părtaș la toate tâmpeniile din lume. Conversații aiuritoare, mesaje banale, dialoguri stupide, tot tacâmul posibil din zicerile lui Bouvard și Pecuchet a lui Flaubert. Păcat că toată lumea știe

de aventurile lui Mme Bovary și de cei doi eroi ai lui Flaubert nu se vorbește deloc. Deja omenirea seamănă mai mult cu cei doi decât cu neferita cucoană, nevastă de farmacist. Parcă. Și azi și pe la noi s-au înmulțit farmaciile în dauna localurilor. Cine a pus cârciuma în drum acela nu e om nebun... Corect, dar se pare că ies mai multe parale din medicamente decât din băuturi. Ce idee poate să-i treacă acum prin cap când e invitat la mătușa Irina. Căreia nu-i place să întârzii – e nepoliticos, dar nici să vii prea devreme față de ora fixată pentru că femeile au mereu de făcut câte ceva până în ultima clipă. De aceea cum a dat colțul ultimului bloc din șirul ce străjuiesc gara Brașov – parcă ieri au fost făcute, se întreabă, oare cât o fi ora? Nu are ceas, nici mobilul la el. O să întrebe pe cineva. Dar la ora aceea de duminică în timpul prânzului, când deja toată lumea s-a așezat deja la masă nu prea e lume pe stradă. Are noroc. Apare un tânăr, înalt și subțire, oare de ce merge cu gluga pe cap? cu mâinile în buzunare e deja ceva obișnuit. Ia o față radioasă, pitește puțin cârja care-i displace profund și lui, dar fără ea nu se poate deplasa nici prin casă, și întreabă politicos, „Hristos a Înviat, Nu vă supărați, cât aveți ora?" Nu primește nici un răspuns, junele, până în 25 de ani, nu i-a aruncat nici măcar o privire. Calcă apăsat și trece indiferent pe lângă el. Asta e. Rămas nedumerit, proful de franceză care până la un moment dat nu pricepea ce făceau Mme Bovary cu Leon în partea din spate a trăsurii - a găsit povestea explicită într-o scrisoare a lui Tudor Vianu către Ion Barbu – oare acolo? Mereu încurcă personaje și întâmplările lor creând o altă realitate decât cea consumată – stă nemișcat în mijlocul trotuarului. Oare de ce nu i-a răspuns la solicitarea banală junele trecător. Să fie din cauza handicapului vizibil, a senectuții mai puțin decelabile – oare de mai folosește cuvântul? – la cap pare oarecum normal. Sau ce anume? Nu are prea mult timp să taie firul în patru se apropie de el un alt bărbat. Bine îmbrăcat, la trei sau patru ace, cum e corect, deh, e doar duminică față destinsă și senină, în brațe cu un splendid buchet de flori. E clar, merge în vizită, ca și el la mătușa Irina, cine știe ce bunătăți a mai făcut și pe cine a mai invitat la masă pentru nepotul ei Georges, prof de franceză până mai ieri la Liceul cel mai cel mai din Brașov. Georges putea să devină și universitar dacă pleca la București când l-au invitat imediat după 90 prietenii lui. Dar a fost prea comod să se lase într-o nouă aventură existențială, mai ales că după divorțul intempestiv cu Sorina deja trăia o nouă tinerețe cu juna profă de chimie Corina. Mare amatoare de literatură franceză, asta i-a și apropiat. Nu e nimic de adăugat. Nu mai apelează la acel Hristos a Înviat care mai mult produce ilaritate decât bucurie și-l atacă abrupt pe distinsul domn, „Bună ziua – totuși e om civilizat... -, nu vă supărați cât aveți ora?" Nu se aude nici un răspuns, liniște totală în timp ce distinsul domn trece cu calm pe lângă el precum generalul Ney – sau Davos să fi fost? -pe lângă trupele austriece. La Marengo? Ercole? Jena? La Moscova era prea frig, nu contează. Unde? A uitat, oricum chiar dacă mai greșește câte ceva se corectează apoi când ajunge acasă. Domnul cu florile e deja la mulți metri de el, fără să-i adreseze nici un cuvânt. Da, nici o privire măcar. El, dl. Georges e nedumerit, îi este greu să priceapă, de ce o banală întrebare, cât e ceasul?, rămâne fără răspuns. Fir-ar să fie. Nedumerit și pace. Oare ce se întâmplă pe lumea asta pe care el o iubește nespus așa cum e și câte i se mai îngăduie. Nu are stare să se opereze, o tot duce așa, cum, necum, cât o fi să mai fie. Mai joacă din când în când poker și bridge. Nimeni nu știe ce-l așteaptă. Nici el nu știe. Săptămâna ce vine e invitat la o partidă de bridge la domnul Doctor Vănătoru, prietenul lui Vasile, de la Zărnești. Mereu i-a plăcut în Țara Bârsei. Ce să caute el la București, sau chiar în rai, dacă îi va fi dat să ajungă. La Paris e jale mare acum cu atâția demonstranți pe străzi. De ce trebuie să spargă vitrine și să dea foc la pubele dacă vor să nu crească vârsta de pensionare nu pricepe. Nu are nici o logică. OK, toate sunt cu dosul în sus, dar măcar să știm cât e ceasul ce naiba. Și proțăpit în mijlocul drumului, hazardul sau, de ce nu, pronia cerească – el e greco-catolic – îi mai scoate în cale o șansă. *Nihil sine Deo*, apare un muncitor mai în vârstă ar putea aproxima după firele de păr alb de pe cap și barba în creștere, cu haine pline de var și niște încălțări scâlciate, pe care fostul profesor îl abordează cu aplombul cu care își deschidea cursul despre Racine – pasiunea lui Anton Holban, și el un mare amator de clasicism francez, ce păcat că a murit atât de tânăr, o să recitească neapărat *Jocurile Daniei*, în fine, „Stimate domn, să fie cu iertare, cât aveți ora, am mai întrebat doi tineri și nu mi-a răspuns nici unul...", a continuat el solicitarea însoțită de un zâmbet larg. Profesor, profesor, dar mereu s-a înțeles cu oamenii simpli. Presupusul muncitor zâmbește și el, dă din cap, ceva de genul, deh, tinerii de azi, fără să articuleze vreun cuvânt, și spune exact ce voia să afle și dl. Georges, „Este ora trei fix!...", și fiecare își vede de drumul lui. E bine, nici devreme, nici târziu, toate la vremea lor. Cu rânduială, cum ar spune mătușa Irina, mereu bucuroasă de oaspeți. Și-a pus și rochia neagră cu dantelă albă, ca săsoaicele de odinioară, îi șade bine așa. Elegantă și zâmbăreață. Imediat după ce a fost să spună și el *Hristos a Înviat* cu un ou roșu frumos vopsit ales din cele multe din vasul alb s-a prelins pe neașteptate încet încet, moale pe scaun, în timp ce auzea un vag *Adevărat a Înviat*. Dl. Georges a murit fără să știe de ce nu a căpătat răspuns la Nu vă supărați, cât este ora? Cine naiba l-a pus să întrebe așa ceva. Uneori chiar că nu mai contează. Automobilul lui Michel Gallimard în care a murit Albert Camus, neașteptat și absurd, era un Facel Vega FV 2. Și Pablo Picasso și Anthony Quinn aveau câte o astfel de mașină de lux.

CASA-COCHILIE

Serenela Ghițeanu

Serenela Ghițeanu este conferențiar universitar la Facultatea de Litere și Științe de la Universitatea Petrol-Gaze din Ploiești și a susținut un doctorat în Literatură franceză la Universitatea din Bretagne-Sud, Franța (2009).

A publicat în limba franceză volumele: *Sylvie Germain. La Grâce et la Chute* (2010), *Nancy Huston et Nina Bouraoui. Questiond'identité* (2013), *Marguerite Duras ou le goût du vertige* (2016).

Este cronicar de carte din 2006 pentru *revista 22*. Cronicile de carte apărute în diverse reviste culturale sunt reunite în volumele: *Ora de citit* (2011), *A doua oră de citit* (2015), *A treia oră de citit* (2021). Este coautoare, alături de Bujor Nedelcovici, a volumului *Scriitorul, cenzura și Securitatea* (2009) și i-au apărut două texte în antologia *Literatura la feminin* (coord. Adina Diniţoiu, 2021).

În 2021 a publicat *Cartea cu delfini. Convorbiri cu Ana Blandiana.*

Povestirea de mai jos face parte din volumul *Înainte de Apocalipsă* (proză scurtă), în curs de apariție la Editura Humanitas.

Aleea către casă nu este dreaptă, ci face câteva ocoluri, respectând copacii care au fost plantați demult acolo. O alee pietruită, în zig-zag aproape, ca un drum care ar gândi aproape singur și ar oscila de mai multe ori înainte să meargă mai departe.

Casa se vede, totuși, prin verdeața abundentă, o grădină sălbatică, iar din stradă, cum privești, e mai bine că frunzișul oferă un paravan natural, oamenii care trec sunt prea curioși, mereu se uită în curțile altora, stau de vorbă dar se uită în curtea ta.

Bunicii mei au început la un moment dat să trăiască în afara Timpului, înainte de '89. Nu mai plecau nicăieri, în afară de piață, nu mai primeau și nu se mai duceau în vizite, nu se mai uitau la televizor. Nu știu când au decis să iasă din Istorie, dar când eram copil, în anii '70, începuse epoca asta. Când locuiam la bloc, cu părinții, totul era conectat la realitate, dar în casa bunicilor exista un spațiu în afara Lumii pe care îl adoram.

Viața la bloc era ritmată de trimestrele școlare, de zile cu program, de teme și note, de pregătirea ghiozdanului, de învățarea pe de rost a multor poezii. Uniforma școlară trebuia așezată cu atenție pe umeraș, stiloul trebuia periodic umplut cu cerneală, creioanele trebuiau ascuțite în fiecare seară, trusa cu echer și rigle trebuia verificată. Duminica ieșeam cu părinții în parcul Bucov, unde era o grădină zoologică, erau terase și era și un lac. Mama pregătea o sacoșă și făceam picnic. Părinții îmi spuneau să respir adânc aerul acela curat, pentru că parcul se afla în afara orașului. Un oraș industrial, foarte poluat.

Ne întorceam obosiți, iar la televizor era un noroc dacă se dădea un film american vechi. Fred Astaire și Ginger Rogers dansau în pași de step ca două libelule, siluete zburătoare dintr-un basm. Fracul negru îl făcea pe Fred Astaire și mai slab decât era, iar rochia lungă și albă a lui Ginger Rogers părea un voal de prințesă devenită mireasă. Hainele pe care le găseai în magazinele din anii '80 erau toate făcute în țară, aveau culori urâte și le veneau prost chiar șifemeilor cu corp frumos. Mama purta mult pulovere croșetate, toată lumea croșeta, dealtfel. Hainele croșetate le dădeau celor care le purtau un aer provincial.

La bunici, în vacanțe, stăteam în vârful patului și citeam. Cărțile de literatură, romanele în special, făceau parte din realitatea mea mai mult decât Realitatea însăși. Cea în care la televizor nu vedeai decât figura dictatorului și a soției sale. Chiar și când eram răcitași bunica schimba întruna cănile de ceai puse pe sobă, tot nu mă opream din citit.

***

De când am preluat casa, am deschis podul foarte rar. Ultima dată am acoperit mai bine, cu o plasă metalică, fereastra rotundă din vârful casei, și am aruncat conținutul lăzilor cu Mersul trenurilor din anii '50, '60 și '70.

Trebuie să fii capabil să îți menții echilibrul pe scară, apoi să faci saltul decisiv, deloc ușor, ca să ajungi în pod, unde sunt bolte imprevizibile, te poți lovi la cap într-o clipă, chiar dacă am mai urcat acolo, de la ultima vizită, uitam sigur cum sunt așezate grinzile. Plus că lumina era slabă. Era un spațiu în care nu mi-am închipuit niciodată fantome, dar simțeam că mă apasă ceva greu, poate lăzile cu haine și pantofi vechi, impregnate de povești de viață neascultate.

Când am luat în mâini un volum de Mersul trenurilor, din 1955, am văzut că paginile erau lipite.

„Friabilitatea paginilor era asemănătoare cu cea a pielii deshidratate a bătrânilor, piele albă și complet uscată, ca o hârtie veche...", am scris în Jurnal.

„Ce crudă eram atunci, când scriam asta despre pielea celor bătrâni! Cruzimea tinereții!", am adăugat mai târziu.

Cărticica, pentru că era mai mult o broșură, nu răspândea praf, ci uimea printr-o asperitate neașteptată, dată de succesive umeziri și uscări, din atmosferă. Prin fereastra rotundă, mereu deschisă, intrau toate anotimpurile și chiar dacă stropii de ploaie și fulgii de zăpadă rămâneau afară, ca o perdea evanescentă, la care te-ai fi uitat dacă ai fi sălășluit în pod, nu erau chiar inofensive, trimiteau înăuntru ceva din trupul lor rece de apă.

***

După ce am citit despre energiile pe care le acumulează obiectele vechi, am dat jos de pe pereți tablourile aduse de bunicul din Al Doilea Război. Erau două picturi în ulei, una reprezentând o pajiște, iar a doua un peisaj marin. Tabloul cu pajiștea avea ca personaj un țăran, cu chipul indistinct care, stând în picioare, pe o cărare, parcă ținea ceva în mâini și era ușor întors spre cel care ar fi privit tabloul din față.

Tablourile puteau fi din Cehia sau din Slovacia. Mă rog, atunci țările astea nu existau ca atare. Dar până acolo ajunsese bunicul, în război. Ar fi trebuit să mă debarasez de ele, ce energii puteau conține?, bunicul zicea că le-a luat dintr-o casă părăsită și jefuită iar la mirarea bunicii de ce le-a luat tocmai pe ele, mai ales că erau și grele, el a zis că astea i-au plăcut. Toți luau câte ceva, erau case devastate. Nici nu puteam să mă gândesc la familia care fugea din propria-i casă... Războiul era pentru mine ceva abstract, din manualul de istorie.

Am urcat tablourile în pod. Cu siguranță le-ar fi luat cineva, dacă le-aș fi oferit, nu aveau cine știe ce valoare artistică, dar nu erau nici kitschuri, și erau mai cu seamă foarte vechi. Până să le urc în pod, le-am depus în magazie. Dar acolo mă deranja să le văd. Erau rezemate de perete, pe jos. Chiar mi s-a părut că aveau un aer umilit. În pod nu le mai vedeam dar când mă gândeam la ele, îmi apăreau imediat în fața ochilor. Mai ales pajiștea cu țăranul acela, care ține în mâini poate niște fructe, și se uita spre mine, deși ochii nu-i erau clari. Îl priveam, în copilărie, de multe ori, dimineața, când îmi beam ceașca cu cafea „Inka" și lapte și fugeam din bucătărie, prin casă. Dar nu ajungeam departe, pe hol, mă oprea acea siluetă din pajiștești mă așezam în fața lui. Era desculț, avea o cămașă albăși pantalonii ridicați până la genunchi.

Celălalt tablou înfățișa o corabie, în depărtare, pe mare. Dacă țineam ochii întredeschiși, vedeam doar o formă triunghiulară albă, pierdută în albastru. Nu îmi reținea atenția prea mult.

Bunicii au crezut o vreme că sunt atrasă de pictură și că voi începe măcar să desenez dar s-au înșelat. Desenele mele obligatorii de la școală erau stângace. La ora de desen, mi-am murdărit mâinile cu vopsea și m-am plâns de pete ca de o tragedie, până au dispărut cu totul. Mult săpun, mult săpun, degetele se încăpățânau să mai păstreze amintirea unui albastru (de cer), unui verde (al ierbii) și unui roșu (al sângelui). Sângele care izbucnește din degetul meu când cuțitul alunecă de pe ceapă pe pielea mea. Invadează bucățile de ceapă, se amestecă albul cu roșul, lacrimile se rostogolesc, dar sunt de la ceapă, pentru că nu mă doare, de ce nu mă doare?, unde e mama?, sângele pare că s-a oprit, dar când apăs puțin pe deget iar pornește, și dacă o să curgă tot sângele din mine?, o să devin albă de tot?, o să mai trăiesc fără sânge?, parcă nu poți trăi fără sânge, așa a zis cineva atunci la înmormântare, „i-a înghețat sângele în vene, săraca, de acum măcar nu o să mai sângereze", despre cine se vorbea?, despre o femeie care făcuse hemoragie și murise...

Roșu ca să pictezi o casă. „De ce ai pictat casa roșie?", m-a întrebat învățătoarea. Nu am răspuns. Nu eram în stare de subtilități, să spun că nu era roșie, ci stacojie. O casă stacojie e altceva decât o casă roșie. Roșu e rujul de buze al mamei, roșii sunt cireșele, roșu e sângele. Iar mă întorceam la sânge. Pentru că auzisem că o femeie murise de hemoragie, când eram atât de mică încât nu aveam o reprezentare exactă a cuvintelor, dar înțelegeam că e ceva oribil, iar sângele m-a chinuit și pe mine, mai târziu, sângele rău din chisturile endometriozice, dar mai era și sângele necesar din vene și știam că era foarte periculos când mă tăiam și sângele o lua la vale.

Stacojie e frunza, toamna, stacojie e și amintirea.

LIRE. MAGAZINE LITTÉRAIRE
o revistă pentru francofonii fideli, pasionați de literatură, cultură și artă

Diana Rînciog

Pentru pasionații de limbă franceză care vor să urmărească lunar evenimentele din Hexagon dedicate noutăților literare cea mai bună opțiune este să se fidelizeze revistei *Lire. Magazine littéraire,* o publicație cu un titlu sugestiv și cu un conținut pe cât de complex, pe atât de atrăgător. De fapt, este o fuziune între cele două reviste, cea de a doua, *Magazine littéraire*, nemaiexistând independent. *Le Magazine littéraire* a fost fondată la Paris, în 1966, de către Guy Sitbon. În decembrie 2017, revista e redenumită *Le Nouveau Magazine littéraire,* pentru ca în mai 2020 să fie vândută publicației concurente *Lire*, în scopul de a crea un hibrid, *Lire. Magazine littéraire*.

Recent, am accesat și pagina de facebook a revistei, dar am avut și am încă șansa unui abonament de multi ani, grație prietenei mele din Franța, Elisabeth Convers, căreia îi sunt foarte recunoscătoare pentru gestul său. De aceea fac, la rândul meu, și altora bucuria de a citi unele dintre articolele cele mai interesante, pentru că sunt multe materiale care merită difuzate, comentate. Un lucru pe care îl realizez inclusiv alături de studenții și masteranzii mei, iar acesta e, probabil, cel mai frumos destin al unei astfel de apariții editoriale: să ofere subiecte de dezbatere, pe lângă informații, noutăți, dosare literare.

Dar să vedem care e structura revistei, pentru a ne familiariza cu rubricile sale, devenite deja tradiționale. După editorialul semnat de către directorul Baptiste Liger, urmează „Le Grand entretien": este una dintre secțiunile mele favorite, care ne oferă prilejul de a cunoaște o personalitate a lumii literare, artistice în dialog pe o temă culturală de larg interes. De pildă, în numărul din aprilie 2023, ni se propune o discuție cu Claire Marin, pe tema filozofiei ce ar putea fi accesibilă oricui. Apoi avem rubricile „L'Actualité", „L'Univers d'un écrivain", „Le Portrait", „L'Enquête", „Le Cahier critique", „Les Extraits", „La Langue française", „Les Livres de ma vie", „La Chronique de...".

Cât despre temele dosarului literar pentru fiecare număr, ele sunt dintre cele mai variate: *Les écrivains sur la route*. Rousseau, Walser, Schmitt, Benjamin David-Néel, Tesson, Frison-Roche... (aprilie 2023), Emily, Charlotte et Anne Brontë. *Trois sœurs puissantes* (martie 2023), *Paris est un roman. De Balzac à Modiano, comment ils ont enchanté la capitale* (martie 2017), ori sunt dedicate unor autori (Spinoza, Proust, Camus sau Baudelaire).

Revista este bogat ilustrată, are în jur de 100 de pagini, iar prețul actual este de 7,90 euro. Ea popularizează adesea evenimente literare, concursuri (precum cel de poezie „À vos plumes !, aflat la a noua ediție); la rubrica „L'Actualité" sunt menționate noutăți din diferite domenii: producții de televiziune, spectacole de teatru, muzică ori cărți (în format de hârtie sau audio) și DVD-uri.

De exemplu, aflăm despre cărți cu teme incitante, dintr-un articol intitulat „Quels sont les effets négatifs d'une éducation positive?", o prezentare a volumului *L'Éducation bienveillante, ça suffit!* de Didier Pleux – în nr. din aprilie curent. Autorul volumului constată reacția părinților, educatorilor, profesorilor cu privire la noua generație, refractară la efort. Fiind prea mult ascultați, puși în valoare, unii copii au devenit nerespectuoși. Tocmai pentru că nu mai există limite educative, ei se comportă ca niște tirani atunci când devin adulți. Didier Pleux face o analiză critică a conceptului de educație pozitivă, preconizat de terapeuta Isabelle Filliozat și doctorița Catherine Gueguen: a educa înseamnă, în primul rând, a iubi și a nu provoca frustrări, a avea o autoritate corespunzătoare asupra copilului: „Să fii autoritar nu are de-a face cu autoritarismul, în timp ce ultimul impune, constrânge, autoritatea transmite, învață, propune, arată, știind să contrazică, să impună, să interzică și uneori să contrazică în același timp", consideră psihoterapeuta. Concluzia lui Didier Pleux este că ar trebui să revenim la o poziție de mijloc în educarea copiilor, unde iubirea nu împiedică nici confruntarea, nici dezacordul.

De asemenea, amatorii de topuri literare pot găsi frecvent în paginile revistei o ierarhie cu titlul *Les meilleures ventes* (Cele mai bune vânzări), ori o prezentare de carte cu sloganul „3 motive să re-citești", toate acestea dovedind spiritul concentrat sau detaliat privitor la prezentarea noutăților, ca într-o vitrină cu o ofertă extrem de bogată, venind în întâmpinarea tuturor gusturilor și așteptărilor cititorilor. Nici paginile cu banda desenată nu lipsesc, ori rubricile de etimologie («Mot de tête»), astfel încât termenul de magazin literar, inclus în numele revistei *Lire*, este pe deplin justificat. Provocatoare sunt si paginile din secțiunea „Les Extraits", propunând cititorilor fragmente în avanpremieră, cu o succintă semnalare a cărții aflate în curs de apariție, un adevărat privilegiu pentru doritorii de noutăți absolute. Spre final, regăsim rubrica permanentă a lui Éric-Emmanuel Schmitt, „L'Atelier d'écriture", o pagină ce găzduiește subiecte precum „L'art des personnages". După cum foarte utile sunt materialele prezentate în cadrul rubricii „Les Écrivains du bac", reunind articole despre scriitori precum Jacques Prévert, Arthur Rimbaud ș.a.

Revista *Lire. Magazine littéraire* răspunde celor mai diferite orizonturi de lectură, devenind un reper în lumea francofonă de ieri și de azi. O publicație ce își merită numele și renumele, pe care o recomandăm călduros și cititorilor români, iubitori de literatură și artă de expresie franceză.

Istoria Prefecturii Prahova (1860-1950)

Lucrarea lui Codruț Constantinescu, consilier pentru afaceri europene al Instituției Prefectului, este o pagină de istorie necesară, o minuțioasă investigație în arhivele locale despre rolul instituțiilor statului în marile și micile evenimente. Sub pretextul istoriei instituționale, autorul realizează, de fapt, o istorie generală a plaiurilor prahovene, cuprinse în marile evenimente ale istoriei, de la Războiul de Independență la Primul și Al Doilea Război Mondial, o istorie dintr-o perspectivă liberă, cu numeroase incursiuni în începutul de secol XIX sau în a doua jumătate a secolului al XX-lea; peste 130 de dosare și lucrări consultate arată ambitusul unui istoric, cunoscut prin lucrările *Contribuția județului Prahova la Războiul de Întregire a Neamului* (2018), *Mirajul Utopiei. Călătoriile în URSS: control și propagandă* (2013), *Viața și moartea în Gulag* (2016), *Studii irlandeze* (2006), precum și prin numeroase lucrări de memorialistică (*Enervări sau despre bucuria de a trăi în România* – în colaborare cu Mirel Bănică; *Hai-hui prin Occident; Epistolar genevez* sau cărți de călătorie cu desene de Dan Perjovschi).
Compusă din mini-monografii ale unui mare număr din cei 80 de prefecți care au condus ținutul în intervalul 1860-1950 (dată la care instituția prefectului este desființată), lucrarea are o ținută elegantă, un conținut bogat în faptul divers, dar și în interpretarea marii istorii, subliniată și de prezența celor peste 400 de note de subsol. Din punct de vedere formal, se observă, de pildă, că titlul și autorul sunt culese cu același tip de caracter: astfel, este regretabil că o asemenea muncă de-a lungul mai multor ani nu a beneficiat de ochiul limpede al unui corector, care să estompeze inadvertențele, un semn sigur al lipsei de fonduri din instituțiile statului, chiar și atunci când se prezintă în fața posterității.

strada inginer Dimitrie Tomozei

Municipalitatea a decis atribuirea numelui de inginer Dimitrie Tomozei unei străzi din centrul orașului, „drumul de legătură între B-dul Republicii și strada Ion Luca Caragiale”, după se prevede în proiectul de hotărâre; asasinat bestial de Securitate în 1965, D. Tomozei, directorul Uzinei „1 Mai”, de care se leagă cea mai înfloritoare perioadă a Uzinei, a fost readus în actualitate de cercetarea nepoților săi, ing. Alec Tomozei și ing. Alin Tomozei – ultimul fiind și autorul emoționantei mărturii *1965 – crima care a zguduit Ploieștiul* (Editura ATOM, 2018, 406 p.)

Gazeta cărților, nr. 13

După o absență de mai mulți ani, cauzată de pandemie, reapare publicația-emblemă a Bibliotecii Județene „Nicolae Iorga", *Gazeta cărților*, care a împlinit, între timp, un secol de existență. Este o suprapunere interesantă peste centenarul Bibliotecii „Iorga", principalul subiect al acestui număr; semnează la ceas aniversar dna. manager Mihaela Radu, Traian Tr. Cepoiu (un istoric al întemeierii instituției, unde se vede rolul providențial al arhitectului Toma T. Socolescu – text reluat dintr-un volum publicat în 2016, cu ocazia a 95 de ani de la înființarea Bibliotecii), publicându-se și o cronologie a directorilor instituției, începând cu 1934.
Condusă de inimosul Bogdan-Lucian Stoicescu, publicația aduce elogiul său celui care a fost Marian Chirulescu, un apreciat om al cărții prahovene, într-un text realizat de Mihaela Radu și de Nicolae Dumitrescu (text publicat anterior și în ziarul Prahova). Alte texte antologate aici focalizează asupra personalităților locului: se pot citi pagini despre I.Al. Bassarabescu dintr-un volum semnat I. Cosco, din 1942, despre istoricul Grigore Tocilescu, despre aviatorul și trubadurul Ionel Fernic, dar și pagini memorialistice: un *Remember Călin Angelescu* de Vasile Gogea sau Liana Dupont despre o călătorie cu Ion Stratan, soțul său, la Struga, în 1995.
Un studiu aparte despre o emblemă a orașului este cel al dnei prof. univ. Sanda Hîrlav Maistorovici, Contribuția dirijorului George Georgescu la promovarea creației lui Paul Constantinescu.
Ilustrat cu creațiile pictorului Florin Șuțu, care semnează și o serie de cugetări și notații despre artă, acest număr al *Gazetei cărților* arată o reîntoarcere binevenită în peisajul publicistic prahovean.

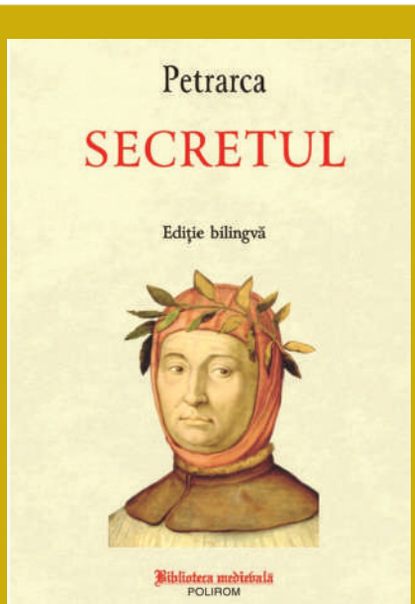

De la Fericitul Augustin la Petrarca

Seria de traduceri din latină realizate în ultimi ani de Anca Meirosu confirmă un nume de valoare al școlii ploieștene; astfel, au apărut din Fericitul Augustin mai multe volume la edituri precum *Institutul Biblic și de Misiune Ortodoxă* (București) sau *Doxologia din Iași*: în 2015, *Despre folosul căsătoriei;* în 2019, trei traduceri: *Despre sfânta feciorie. Despre binele văduviei, Despre răbdare. Despre adulter* și *Predici despre virtuțile creștine*, iar în 2021 *Predici despre martiri.* Cea mai recentă apariție, din 2023, în strânsă legătură cu Augustin, este însă din opera minoră a lui Petrarca, autobiografia *Secretul* (ediție bilingvă, la Editura Polirom, cu note și introducere), structurată sub forma unui dialog cu Fericitul.

TABLA BUȚII

Emil Ionescu

Pentru mulți cunoscători și locuitori ai regiunii, Tabla Buții este întâlnirea cu istoria în cea mai directă formă. Aici sunt ruinele unei cetăți despre care multă vreme s-a crezut că este o faimoasă fortificație teutonă. Iar la câteva sute de metri de fortificație un cimitir militar găzduiește rămășițele pământești ale celor care s-au luptat în sens propriu pe viață și pe moarte în timpul războiului pentru reîntregire. Moartea a anulat adversitatea și acum slujbele de comemorare îi pomenesc deopotrivă pe români, austrieci sau nemți.

Cunoștințele generale (și comune) în legătură cu originea toponimului *Tabla Buții* sunt că termenul *tablă* împreună cu termenul *bute* ('butoi') explică numele întreg *Tabla Buții*, ca denumind marcajul aplicat pe o bute drept semn al plătirii vămii.

Această explicație se găsește pe multe dintre site-urile care popularizează istoria regiunii din Carpații de Curbură. Pentru a fi integral corectă, explicația necesită însă precizări. În cele ce urmează, vom reface contextul de date și de interpretări ale acestor date, arătând în ce punct sunt necesare corecturile.

Vinurile importate de transilvăneni din Țara Românească și produse în podgoriile Carpaților de Curbură ajunseseră, în sec. al XVII-lea, să concureze vinurile transilvănene. Aceasta a determinat autoritățile austriece să le impoziteze. Punctul de vămuire a fost zona cea mai înaltă a Pasului Tătarului din munții cu același nume, în Carpații de Curbură. În acel punct exista o cetate ridicată, după cât se pare, în sec. al XIV-lea, și destinată apărării Transilvaniei de năvălirile dușmane, mai ales cele tătărești[1]. Dintr-o fortăreață, cetatea, care, începând cu sec. al XVII-lea este cunoscută în documentele românești drept *Cetatea Buzăului* (Căpățână et alii 2008) devine un punct comercial important. Produsul principal comercializat (dar și vămuit) este vinul și o dovadă în acest sens este că drumul Slon-Pasul Tătarului era cunoscut sub numele de *Plaiul Butelor* (Cruceru 2018:56).

Activitatea comercială (și implicit de vămuire) în *Cetatea Buzăului* a fost intensă pe parcursul sec. al XVII -lea (Binder 1967: 132). Dar în sec. al XVIII-lea ea nu mai era la fel, poate și ca urmare a faptului că cetatea era în accelerată degradare.

Oricum, din sec. al XVIII-lea, punctul de vămuire se mută mai jos de Pasul Tătarului, în ceea ce avea să se numească mai întâi *Vama Buții* iar mai apoi *Vama Buzăului* (Cruceru 2018:57). Din sec. al XIX-lea, Pasul Tătarului își pierde din importanța comercială, căci se deschide și „se legalizează" calea de acces spre Transilvania și prin Pasul Bratocea, care până atunci fusese o cale comercială semi-clandestină (Binder 1967: 134).

Acesta este deci în linii generale contextul în care se poate discuta despre numele *Tabla Buții* și despre ceea ce desemnează acest nume.

Deși substantivul *tablă* este moștenit din latină (*tabula*), numele topic ce îl conține nu este, după cât se pare, mai vechi de sec. al XVII-lea. Documentele pe care le-am consultat nu îl menționează în nicio perioadă mai veche, iar, așa cum aminteam, de pe la sfârșitul sec. al XVII-lea, ceea ce noi numim azi cetatea Tabla Buții era denumit prin *Cetatea Buzăului*, iar pasul era numit *Pasul Tătarului.* Nu știm prin urmare dacă numele *Tabla Buții* se va fi folosit pentru cetate sau pentru pas, așa cum facem noi azi.

Dar atunci ce va fi desemnat numele? Neîndoielnic, el este legat și explicat de activitatea comercială, intensă, cel puțin din sec. al XVII-lea. Totuși, nu există, după cunoștința noastră, date care să ne spună că numele este inspirat de o anumită procedură de marcaj vamal. Și cu asta ajungem la semnificația termenului *tablă*: vom înlătura explicația facilă că *tablă* se referă la un produs industrial metalic cunoscut nouă. Tehnologia sec. al XVII-lea nu putea produce *tablă*. Ne vom adresa atunci glosării că tablă desemna o inscripție standardizată, în cazul nostru aplicată pe butoaie. Această semnificație nu este de ignorat, căci tablă în limba română veche putea avea o astfel de semnificație (DLR, lit. T: 70, sensul III,1). Totuși, nu vom adopta nici această explicație. Motivul este că există istorici care, fără să cunoască subtilitățile semantice legate de numele tablă, au avansat o explicație foarte plauzibilă pentru semnificația acestui cuvânt. Primul din această serie este istoricul și arheologul sas W. Horwath care, în 1929, scria următoarele:

Importurile de vin crescuseră atât de mult, încât nobilii maghiari și sașii din Transilvania au intervenit pe lângă Curtea imperială pentru a interzice importul de vin românesc, având în vedere că vinul produs de ei nu mai putea fi vândut sau putea fi vândut doar foarte ieftin. Așa s-a făcut că Pasul tătarilor, altădată păzit cu strășnicie, a devenit o cale comercială privilegiată a negoțului pașnic de vin, căreia negustorii i-au pus pecetea botezând punctul cel mai înalt al trecătorii Tabla Buții („locul butoiului/ buții de vin"). În acest loc, se spune că se opreau la popas carele sau se transfera marfa, în măsura în care vinul românesc era vărsat în butoaiele noastre și transportat cu carele noastre spre Țara Bârsei. Deasupra satului Slon, culmea netedă a muntelui se numește ***Plaiul Butelor*** *(„spinarea butoaielor de vin"), un indiciu că vinul nu era importat doar din piața Buzăului (Busenmarkt), ci și din Ploiești sau Vălenii de Munte (****Horwath 1929:55. Trad. de Gabriel Mihăilescu****)*

Horwath descrie aici condițiile generale în care s-a putut naște numele *Tabla Buții* și glosează termenul *tablă* prin termenul german *Platz* ('loc'). Explicația lui a fost acceptată de mai mulți istorici și este importantă pentru discuția de față din două puncte de vedere.

În primul rând, ea este importantă prin ceea ce *nu* spune: Horwath nu dă

nicio indicație despre procedura de marcaj a butoaielor (dacă va fi existat vreuna). Nici alți istorici care au avut în vedere istoricul cetății nu dau detalii despre practica vamală. Această „lacună" colectivă indică mai curând că asocierea termenului *tablă* cu vreo inscripție aplicată este o reinterpretare târzie a termenului, în acord cu ceea ce știm noi ca oameni ai zilelor noastre despre table (tăblițe). Altfel spus, este o explicație a semnificației termenului prin etimologie populară. Etimologiile populare sunt motivate de dorința vorbitorilor de a-și explica semnificația unor termeni necunoscuți, prin asocierea arbitrară cu semnificația altor termeni pe care îi cunosc. Dar această strategie nu conferă etimologiilor populare legitimitate științifică.

În al doilea rând, glosa termenului tablă prin termenul *Platz* ('loc') este importantă pentru că ea este dublu susținută de argumente independente: anume, de un anumit sens arhaic și regional al termenului *tablă* și, în plus, de ilustrația acestui sens în rețelele toponimelor românești. Astfel, DLR, lit. T: 70 sensul V,1 glosează tablă drept 'platou situat pe vârful unui munte' (o *tablă de munte*). Sensul este arhaic pentru că nu s-a mai păstrat în zilele noastre și este și regional pentru că apare mai ales în numirile topice de dincolo de Carpați. În toponimia românească de acolo numeroase locuri (plane) destinate agriculturii sau fânețelor se numesc *table: În table* (Maramureș - Janitsek 1969:139), *Tabla lui Chimăl, Tabla Bisericii, Tabla Șiii, Tabla lui Dominic (Bistrița-Năsăud - Rusu 1969:169, 178).* În cazul de față adoptând glosa lui Horwath, *Tabla Buții* înseamnă 'suprafața cu buți' – o semnificație a numelui la care vorbitorii de azi ai limbii române nu mai au acces.

Să adăugăm că în limba română veche *tablă* mai avea și sensul (rar) de marcaj de frontieră al unor proprietăți. Cu această semnificație termenul se găsește într-un document emis de cancelaria lui Alexandru Ipsilanti către ispravnicul de Gorj, la data de 15 martie 1781. Scrisoarea îi cere ispravnicului să facă o delimitare a moșiilor de la frontieră, cu martori dintre călugării mănăstirii Tismana și în prezența trimișilor din Transilvania:

*Noi avem adevărată perigrafi făcută dă vrednic boieru prin bună cercetare la fața locului încă dă anțărțu, după care, iată să trimite și dumneavoastră copie, din care veți vedea că și din tablile ce au fost pus la leat 1774 s-au întinsu afară și să întind cei dă dincolo, călcînd pămînt dă al țării. Care, pentru acest pămînt ce să calcă din table afară, acum într-această vreme au a face dava moșnenii cu egumenul, a cărora sînt moșiile, și la aceasta au a sta și orînduiții dumneavoastră a să îndrepta și a să face dăscoperire acelui loc cît să calcă, adică din table afară... (**AJTR 1973: 950-951, doc. 879**).*

Acest sens nu îl contrazice pe cel de suprafață, parcelă, loc. Dimpotrivă, este plauzibil să se admită că locul buților era locul de frontieră a buților. În această interpretare, dacă va fi existat un marcaj, adică o *tablă*, el nu era al butoaielor, ci al locului în care se găseau acestea[2].

Rămâne să spunem ceva și despre al doilea termen al numelui: *buții* pare un genitiv de la *bute* și în contextul în care în zonă mai avem *Plaiul Buților* și *Vama Buții* așa îl vom și interpreta. Dar avem și o marjă de prudență față de această interpretare și ea vine din ce ne arată rețelele toponimice citate mai sus. Al doilea termen al unui nume topic care cuprinde tabla ca prim termen indică de obicei posesorul suprafeței – și tot printr-un genitiv: *Tabla Șiii.* Nu sunt motive să excludem presupunerea că în cazul *Tabla Buții,* genitivul va fi fost reinterpretat drept genitivul unui substantiv comun (*bute*), plecând de la un nume propriu (nerecunoscut ca atare), care în acest caz nu putea fi decât *Buta*. Posibilitatea acestei (re)interpretări o furnizează numele unei văi din comuna Cinciș, jud. Hunedoara: *Valea Buții* (Homorodean 1969:108). Pe această vale, nu exista transport de vin (nu știm nici măcar dacă era o cale de transport). Totuși, valea are un nume în genitiv identic cu cel din *Tabla Buții: Buta.*

Admițând că nu putem ști dacă în cazul *Tabla Buții* punctul de plecare a fost un nume comun sau propriu, vom păstra genitivul *Buții* ca venind de la *bute*. Însă morala legată de numele *Tabla Buții* este că un nume cu origini și semnificație aparent transparente (cel puțin pentru locuitorii zonei) poate ascunde în fapt o istorie complicată a semnificațiilor.

NOTE:

1 Interesul istoricilor pentru cetatea de la Tabla Buții vine și din faptul că a fost emisă ipoteza că această cetate ar putea fi aceeași cu cetatea care în documentele medievale săsești era numită *Kreuzburg*. Kreuzburg fusese ridicată de către cavalerii teutoni în sec. al XIII-lea.

2 Semnificația de marcaj de frontieră a termenului *tablă* ar putea fi corelată cu numirea *Grantz Adler* (Granița Vulturului), pe hărțile austriece din sec al XVIII-lea (Cruceru 2018:57). Al. Cruceru, care semnalează numirea (ce se referă după cât se pare la Vama Buții, mai târziu, Vama Buzăului),o pune în legătură cu numele românesc *Lacul Vulturilor*, numire topică tot din zonă. Poate să fie o legătură sau să nu fie. În lumina semnificației de mai sus a cuvântului *tablă* ni se pare mai plauzibil să interpretăm *Grantz Adler* drept 'frontieră a imperiului'.

REFERINȚE:

Izvoare

AJTR 1973: Cronț, Gh., Constantinescu, Al., Popescu A., Rădulescu, Th., Tegăneanu, C., *Acte judiciare din Țara Românească 1775-1781,* Editura Academiei Republicii Socialiste România

Lucrări științifice

Binder, P., 1967, *Contribuții la localizarea Cruceburgului și unele probleme legate de ea*, în Revista *Cumidava*, Muzeul de Istorie Brașov, I, 121-135

Căpățână, D., Teodor, E., Ioniță A., Ciupercă, B., Bădescu, Al., 2008, *Cetatea de la Tabla Buții (com. Cerașu, jud. Prahova). Campaniile arheologice 1995-1996 și 1998*, în *Materiale și cercetări arheologice*, 4, 157-182

Cruceru, Al. I., 2018, *Județul Săcuieni, studiu de geografie istorică,* Editura Universității din București

DLR, *Dicționarul limbii române*, litera T, Editura Academiei Române, București

Homorodean M., 1969, *Toponimia satelor Cinciș și Valea Ploștii,* în *Studii și materiale de onomastică,* Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 87-111

Horwath, W., 1929, *Die Kreuzburg und der Bosauer Pass, (Cetatea Crucii și Trecătoarea Buzăului)*, în *Das Burzenland*, IV/1, Brașov

Janitsek, E., 1969, *Toponimia văii superioare a râului Șieu,* în *Studii și materiale de onomastică*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 111-153

Rusu, Gr., 1969, *Nume de locuri din nord-estul Transilvaniei*, în *Studii și materiale de onomastică,* Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 153-180

„Rotație”, nu „rotativă”!

Ion Bogdan Lefter

Se zice c-ar exista o „roată a vieții”. Conform înțelepciunii populare, ea „se învîrte mereu” (deși știm că vine și momentul cînd se-oprește...). Altă vorbă cu alt sens: „S-a întors roata!”. Valabil și pentru ameliorări, și pentru pierderi, după caz. Cîndva puteai să fii și „tras pe roată”, ceea ce era doar de rău, de tortură, de moarte. Oricum, nu e bine să te repezi și să-ți imaginezi c-ai făcut o descoperire epocală cînd n-ai făcut decît să „redescoperi roata”...

Mișcările „circulare” au și ele vechime de cînd lumea. Ne „învîrtim” capetele ca să vedem ce se-ntîmplă în stînga, în dreapta ori în spatele nostru. „Dăm roată” altor oameni sau meselor sau clădirilor sau unde vrem să „înconjurăm” ceva pe traiectorii (relativ) rotunde, circumferințe de cercuri imaginare. Cînd ne mișcăm mai puțin riguros, chiar și dezordonat de-a dreptul, zicem că ne-am „învîrtit” prin zonă, prin cartier, prin magazine. Dansului cu „învîrteli”, cu – adică – „răsuciri” sau „piruete” (neologismul francez), i se spunea pe vremuri „învîrtita”. La figurat, sînt individe sau indivizi care „se învîrtesc” de-un obiect, de-un ban, de-un mariaj: oportuniști, „combinagii”, profitori, „învîrtiți”, probabil în ideea că „învîrtesc” fel și fel de „roți” în interesele lor proprii.

Dacă te răsucești 360 de grade și ajungi iarăși în poziția inițială ai făcut o „rotație” completă. N-a fost nevoie de multe „turații” (varianta mai tehnicistă, „mașinistă”) pentru ca să apară și adjectivul derivat: „rotativ”. Apoi, printr-o nouă substantivizare: „rotativă”, nume dat mașinii tipografice cu tamburi „rotitori” printre care trece hîrtia trasă din marile suluri/ bobine de alți cilindri în învîrtire continuă (pînă la apăsarea butonului de oprire!).

Și iată că termenul ajunge să facă în România contemporană și-o fulminantă carieră politică! Două partide mari și încă unul mic au alcătuit în toamna lui 2021 o coaliție de guvernare pentru cei 3 ani de pînă la următoarele alegeri. S-a semnat un protocol. Împărțeala a inclus și postul de șef al executivului: cel desemnat inițial de către unul dintre partidele mari urmează să fie înlocuit la mijlocul perioadei de un succesor din celălalt. De-atunci încoace tot auzim vorbindu-se despre „rotativă”: „Se-apropie «rotativa»!”; „Se mai face «rotativa»?!”; „Se amînă «rotativa»?!”; „Unii-alții vor să renegocieze «protocolul» în perspectiva «rotativei»!”...

Eroare lexicală: nu despre așa ceva e vorba, ci despre o simplă și unică „rotație”. S-a negociat o singură „învîrtire a roții”, nu înlocuirea repetată a prim-miniștrilor. Folosirea termenului care presupune multiplicarea, probabil prin contaminarea cu limbajul tipografic, se face nu numai printr-un patinaj grăbit de la un cuvînt la altul, ci și din ignoranță istorică. Studiile și tratatele despre perioada „carlistă”, cînd s-au constituit la noi mecanismele politice moderne, au impus de mult sintagma „rotativei guvernamentale”: la fiecare cîțiva ani, Principele și apoi Regele Carol I a desemnat alternativ cîte un prim-ministru din primele noastre două „partide”, cel Liberal și cel Conservator (cu ghilimele, fiindcă ele aveau să se înființeze formal abia în 1875 și 1880), astfel încît să preia pe rînd puterea și să se consolideze, să-și numească oamenii în funcțiile publice și să-și creeze astfel „clientele”, să crească, să capete anvergură. O remarcabilă strategie a monarhului, doveditoare a unei cuprinzătoare viziuni politice.

La anul 2023 nu mai vorbim despre „rotații”, la plural, căci nici nu mai avem un sistem bipartit, nici nu s-a stabilit o alternanță repetată la șefia cabinetului. Să remarcăm și diferența dintre amintita viziune de cîmp politic, generatoare de guvernări succesive, și trocul actual, negociat în interiorul unei coaliții, practic fără bază constituțională, mai degrabă ca mic aranjament în familie, dar în văzul lumii: se-așază pe rînd în capul mesei! O adevărată „rotație” rezultă din constituirea unei noi majorități parlamentare și se traduce în venirea la guvernare a opoziției de pînă atunci, în timp ce deținătorii anteriori ai puterii devin minoritari. Termenul l-am folosit pentru prima oară în legătură cu politica la zi după alegerile din 1996, cînd formațiunea care grupa „cadrele” fostului regim a pierdut în fața conglomeratului celorlalte partide, într-o ecuație cu mulți termeni, însă sistematizabilă ca înfruntare a două „blocuri” mari. O „rotație” importantă, probă a unei democrații care devenea „funcțională”. Sistemul a rămas pluripartit și-n deceniile care au urmat, iar coalițiile au fost variabile, deci nu s-au produs predări-preluări clare de ștafetă la putere. Am mai recurs – totuși – la ideea de „rotație”, tipică bipartitismului, ținînd cont de orientările generale ale majorităților rezultate din alegeri, fie limpede-prooccidentale, fie ostile față de „Vest”, pe față ori mai cu jumătate de gură. La guvernare s-au aflat cînd unii, cînd ceilalți, pe rînd, prin „rotație”.

Ce urmează în luna mai sau poate-n iunie, dacă nu chiar în iulie, după cum se tot speculează, va fi ceva ce se poate numi cu aproximație „rotație”, în nici un caz o „rotativă”! Dacă „împărțeala” va continua și după parlamentarele din 2024, abia atunci am asista la multiplicarea înlocuirilor și la o „rotativă guvernamentală”, deși tot atipică, doar în interiorul unei coaliții. Formula veritabilă rămîne cea din sistemele politice bipartite. La noi – experiența „carlistă”. Cestiune de precizie conceptuală și de cultură istorică...

„AM DEPRINS TAINELE FOTBALULUI ÎN BRAZILIA” (Seto Takayuki, mijlocașul japonez al Petrolului)

Mihai Ioachimescu

Discuția cu Seto Takayuki, mijlocașul japonez al echipei FC Petrolul, a fost pentru mine o oportunitate specială de a cunoaște câte ceva din spiritul Țării Soarelui Răsare. Cuvinte precum casă, familie, sănătate sunt reperele între care a balansat discuția cu fotbalistul, care tocmai a bifat 300 de meciuri în Liga 1. Că Japonia reprezintă un fenomen în economie, în cultură, dar și în sport eram convins înaintea discuției cu protagonistul acestui articol.

Imediat dupa terminarea liceului, Taka (așa cum îi spun apropiații) a avut de ales între facultate și fotbal. Așa cum bănuiți, a fost atras mai mult de magia balonului rotund. La acel moment, tinerii japonezi plecau să învețe fotbal, direct de la sursă, adică în America de Sud. Opțiunile erau Argentina sau Brazilia, iar drumurile tânărului japonez au luat-o înspre Brazilia, acolo unde locuia fratele său mai mare. Născut în anul 1986, în orașul Nagoya, Taka a văzut Mondialul Francez din 1998 și l-a descoperit pe Gică Hagi al nostru. Mai târziu avea să îi admire pe Adi Mutu și Cristian Chivu, internetul fiind „puntea” către Romania și către orașul nostru. Primul contact cu Ploieștiul s-a produs în anul 2007, atunci când a semnat cu clubul Astra Ploiești. Vorbind despre acea perioadă am simțit, la interlocutor, nostalgie, dar și un sentiment al lucrului bine făcut.

În CV-ul lui Takayuki figurează,

alături de astrali, un titlu de campion (2015-2016), o Cupă a României și o Supercupă a României.

Încet, încet discuția merge către prezent și către FC Petrolul. Toată lumea știe că în anul 2024, vom sărbători centenarul clubului nostru. Bineînțeles că și Taka știe acest lucru, dar cu modestie mi-a transmis că dacă va fi sănătos se poate gândi și la obiective îndrăznețe. Nu putem omite că avându-l în teren, echipa noastră a reușit să promoveze sezonul trecut. De altfel cariera lui a balansat între reușite notabile, dar și momente fatidice. Toată suflarea petrolistă își amintește că golul marcat de el, în partida de la Sibiu, într-un meci crucial, a deschis drumurile către Liga 1. La capitolul „faze memorabile” figurează însă și un autogol celebru, marcat de Taka, în Liga 1, tot în compania echipei Hermanstadt, din Sibiu. Cu o candoare și cu simț al umorului, mijlocașul ne-a spus că nici lui nu îi venea să creadă ce a ieșit. „Am dat prost, am dat rău, nici mie nu mi-a venit să cred ce a ieșit.” Important este însă să treci peste aceste momente, să muncești și să surmontezi situațiile limită.

Cum era și normal, un jucător profesionist, la 37 ani, se gândește și la momentul retragerii. Ca orice sportiv de top si Taka are o tolbă de regrete. Cu toate că a figurat pe o listă lărgită a lotului național al Japoniei, mijlocașul nostru nu a bifat niciun minut pentru țara lui. Nu a reușit să joace nici în grupele Champions League, acolo unde ești ”validat” ca jucător profesionist de top. Finalul carierei, care implacabil se apropie, îl face să se gândească la următorul nivel. Își vede viitorul în Japonia, alături de familie, dar tot în slujba „Regelui Fotbal”. Poate își va deschide o Academie, poate va antrena, poate va deveni impresar...

Am simțit, de-a lungul discuției, că Taka își mai dorește să joace încă un sezon pentru FC Petrolul. Și el se gândește la centenar, iar dorința lui cea mare este ca ploieștenii să fie, în continuare, alături de echipă. „Vreau, alături de colegii mei, să facem oamenii fericiți”.

Ce-i drept și noi am vrea să mai facem un revelion în vara viitoare...

Cărți noi la HUMANITAS

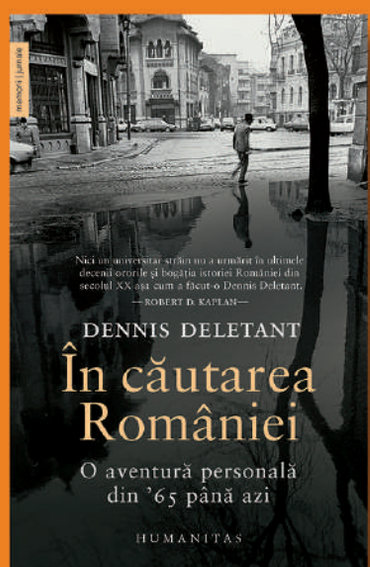

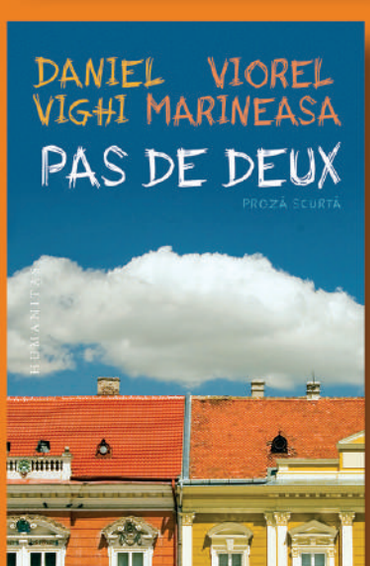

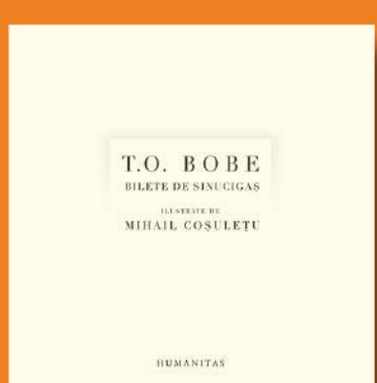

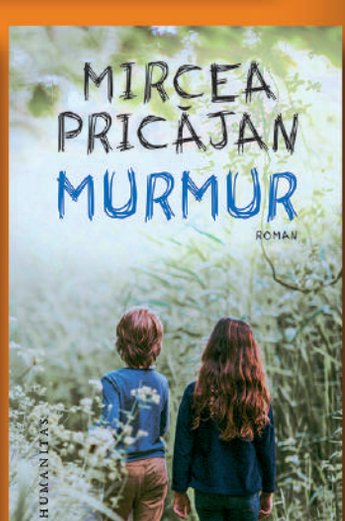

atitudini
revistă de cultură
„ȘTIU CÂT DE APROPIAȚI AU FOST PLOIEȘTENII DE IDOLII LOR ȘI AI NOȘTRI”
Mircea Cărtărescu în dialog cu Ioan-Mihai Cochinescu

atitudini
revistă de cultură
„GEM DE SPAIMĂ ANIMALELE DIN ARCĂ”
inedit Nichita Stănescu
un dialog poetic cu Constantin Abăluță

atitudini
revistă de cultură
Adam Puslojić
1943-2022
Despre răzbea în vizuinea lui Celine
Codruț Constantinescu: Pasager prin amintiri

atitudini
revistă de cultură
Annie Ernaux
PREMIUL NOBEL PENTRU LITERATURĂ 2022
Ploiești Jazz Festival
Bedros Horasangian, Eroul

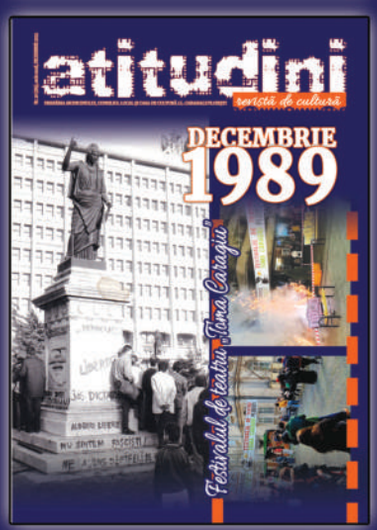
atitudini
revistă de cultură
DECEMBRIE 1989
Festivalul de teatru „Toma Caragiu”

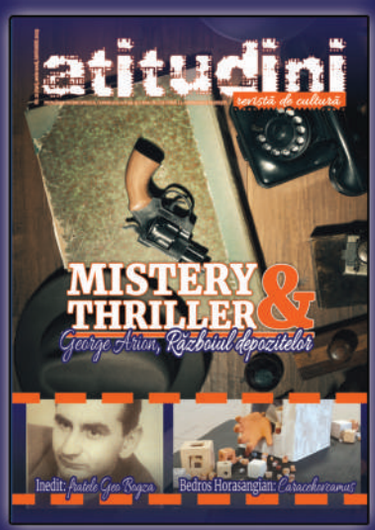
atitudini
revistă de cultură
MISTERY & THRILLER
George Arion, Războiul depozitelor
Inedit: fratele Geo Bogza
Bedros Horasangian: Caracekercamus

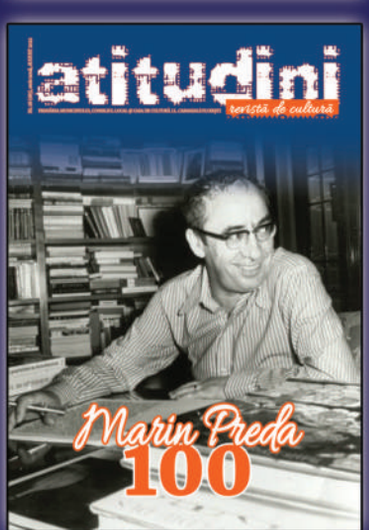
atitudini
revistă de cultură
Marin Preda
100

atitudini
revistă de cultură
artown festival
5 - 14 AUGUST
Ploiești
Fratele Geo Bogza
INEDITE

atitudini
revistă de cultură
15 octombrie
100 de ani de la
Încoronarea
Regelui și Reginei României Mari

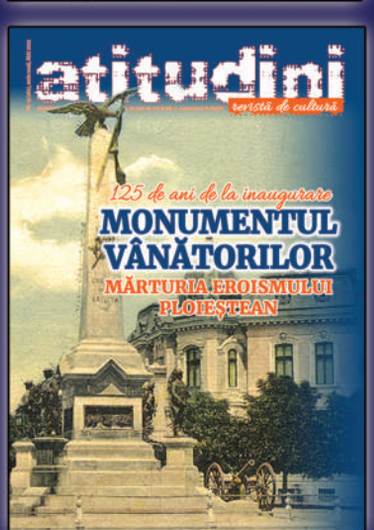
atitudini
revistă de cultură
125 de ani de la inaugurare
MONUMENTUL VÂNĂTORILOR
MĂRTURIA EROISMULUI PLOIEȘTEAN

atitudini
revistă de cultură
“SUNT OPTIMIST DOAR PE TERMEN LUNG ȘI FOARTE LUNG”
acad. Nicolae Manolescu,
Caragiale 170/ 110
Lecturi de vacanță

atitudini
revistă de cultură
QUO VADIS?
Literatura SF&F din perspectivă ploieșteană